THESES EX UNIVERSA THEOLOGIA QUAE PROPUGNABUNTUR PENES...

THESES

EX VNIVERSA THEOLOGIA

QVAE

PROPVGNABVNTVR

PENES COLLEGIVM ROMANVM S. I.

VIII IDVS IVL.

MDCCCLXVII.

MAGNIS . PRINCIPIBVS

PETRO . ET . PAVLLO . APOSTOLIS

QVORVM . MAGISTERIO

CAELESTIS . ARCANA . SAPIENTIAE

HVMANIS . MENTIBVS . PATVERVNT

DISPVTATIONEM . DE . THEOLOGIA . VNIVERSA

SODALES . COLLEGII . ROMANI . DEDICANT

SEQVE . ET . SVA . STVDIA . OMNIA

ADDICVNT . DEVOVENT

APOSTOLICAE . SEDIS . DOCTRINAE

PRO . VIRIBVS . ADSERENDAE

IVRIBVS . VINDICANDIS

THESES

EX VNIVERSA THEOLOGIA

DE ECCLESIA

I

Christus Ecclesiam instituit, supernaturalem scilicet societatem, unam, visibilem, ac perpetuam, ut in ea et per eam fideles veram Christi religionem profiterentur aeternamque salutem sibi compararent.

II

Certae adsunt visibiles Ecclesiae proprietates ac notae per quas quaestio dirimitur quae sit inter Christianas communiones vera Christi Ecclesia.

III

Praedicatio verae doctrinae, et legitima Sacramentorum administratio, certe habetur in vera Ecclesia: at errant protestantes dum eam proponunt ut notam eamque praecipuam qua vera Ecclesia a sectis distinguatur.

IV

Unitas, sanctitas, catholicitas et apostolicitas ut notae Ecclesiae iure recensentur.

V

Hisce notis adaequate spectatis insignis est Romana communio, iisdemque carent communiones omnes a Romana seiunctae.

VI

Vera itaque Christi Ecclesia una Romana communione continetur quae in concreto idem est ac catholica Ecclesia: aliae autem communiones omnes ac singulae nec sunt vera Ecclesia, nec verae Ecclesiae partes, sed sectae sunt schismaticae aut haereticae.

VII

Inventa unica vera Ecclesia eo ipso inventa est vivens auctoritas ex qua absoluta et certa Religionis Christianae cognitio haberi debet; adeoque inter Ecclesiae dotes haec maxime eminet quod ea ex Christi institutione authentice docens, in iis omnibus quae ad fidem et mores pertinent, sit infallibilis.

VIII

Ecclesiae infallibilitas fundamentalis est fidei catholicae articulus qui ab ipsa Ecclesia non tam directa et explicita definitione quam universa docendi agendique ratione, ut divinitus revelatus, credendus proponitur: sine ulla vero petitione principii Ecclesia, quae motivis credibilitatis suam missionem ostendit, credendam proponit suam ipsam infallibilitatem, non secus ac ceteras proprietates et dotes.

IX

Ecclesiae infallibilitas ad iudicia de factis dogmaticis protenditur, ac nominatim infallibilis est Ecclesia dum orthodoxiam vel heterodoxiam definit propositionum in sensu alicuius libri, quod perperam a Ianseniauis negatur.

X

Infallibilitas Ecclesiae extenditur ad propositiones notandas variis censuris etiam haeresi inferioribus: quum vero propositiones plures pluribus censuris *in globo*, ut ajunt, damnantur, nulla est propositio quae saltem unam aliquam ex iis censuris non mereatur, et nulla est censura quae saltem uni alicui ex damnatis propositionibus non conveniat.

DE ROMANO PONTIFICE

XI

Christum contulisse Petro primatum supremae auctoritatis et iurisdictionis in universam Ecclesiam demonstratur ex verbis Christi Matth. XVI quibus primatus promittitur, et ex verbis Christi Io. XXI quibus primatus ipse confertur.

XII

Petri primatus confirmatur Christi verbis Luc. XXII aliisque pluribus biblicis testimoniis, quibus vel ipse primatus, vel certa quaedam eius munia et actus multipliciter significantur.

XIII

Iisdem testimoniis, quibus ostenditur institutio primatus, simul etiam ostenditur primatum hunc immediate ac proprie esse *Petri*; scilicet Christum supremam clavium potestatem Petro dedisse, non autem *immediate* et *principalius* Ecclesiae; nec quidquam obest quod Petrus quandoque dicatur Ecclesiam *repraesentasse*, eiusque *personam* gessisse.

XIV

Iisdem pariter testimoniis ostenditur primatum ita personaliter esse Petri et non Ecclesiae, ut simul in Petri persona desinere non debuerit; sed immediate et proprie non in Ecclesia, ast *moraliter in Petro* seu in Petri successoribus perseveret: adeoque non modo primatus, sed primatus *Petri* est ex institutione Christi perpetuus, ita ut non modo aliquis semper in Ecclesia Primas futurus sit, sed is alius esse nequeat quam *Petri successor*, non solum ordine temporis alius atque alius *post* Petrum, sed ipso iure successionis *ex* Petro: quod quidem illustratur PP. phraseologia de cathedra Petri, de Petri haeredibus, deque Petro iugiter vivente ac docente et regente universam Ecclesiam.

XV

Hinc simul ac Romani Pontifices in Romano Episcopatu succedunt *Petro*, eidem etiam divino iure in primatu succedunt, licet daremus (quod tamen non damus) electionem Romae in Petri sedem factum fuisse *mere* humanum, et licet factum sit humanum ac iuris Ecclesiastici uniuscuiusque Romani Pontificis canonica electio.

XVI

Primatus itaque Romanorum Pontificum ipse est *Petri primatus*, et idcirco quaecumque Petro congruunt testimonia, unde primatus eius ratio et vis statuitur et explicatur, eadem plane sententia de Romanis Pontificibus eorumque primatu accipienda sunt: hinc etiam promiscue de Petri deque Romanae sedis Romanorumque Pontificum primatu Patres loquuntur.

XVII

Finalis caussa instituti in Petro et Petri successoribus primatus est praesertim Ecclesiae unitas tum fidei tum communionis, non modo repraesentanda, sed per insitam auctoritatem (in qua *formaliter* primatus consistit) visibiliter efficienda et conservanda, iuxta vulgatum illud Cypriani effatum : *Primatus Petro datur ut una Christi Ecclesia et cathedra una monstretur*. (De Un. Eccles.)

XVIII

Auctoritas primatus plenitudo est episcopalis auctoritatis, adeoque suprema est docendi regendique auctoritas, quae tum immediate omnes et singulos complectitur Christifideles, tum etiam episcopos : ordinaria vero ac propria Episcoporum auctoritas, non secus ac extraordinaria auctoritas Apostolorum, cum primatu optime componitur.

XIX

Quod ad auctoritatem attinet *docendi*, Romani Pontificis ex cathedra definientis in rebus fidei et morum infallibilitatem adstruimus, eorumque sententiam reiicimus qui docuerunt, in fidei quaestionibus praecipuas quidem Summi Pontificis esse partes, eiusque decreta ad omnes et singulas Ecclesias pertinere, nec tamen *irreformabile* esse iudicium *nisi Ecclesiae consensus accesserit*.

XX

Biblicis testimoniis de primatu penitius inspectis et ex Ecclesiae sensu et praxi illustratis simul conficitur, primatum Petri Romanorumque Pontificum primatum esse auctoritatis etiam in *Episcopos*, non modo *distributive*, sed etiam *collective* sumptos atque in oecumenico Concilio congregatos.

XXI

Dum Romana sedes iuxta theses positas tantopere extollitur, nullo modo sive singulorum Episcoporum sive Conciliorum et Ecclesiae dignitas deprimitur: imo vero dum primatus defenditur Romanae sedis, et Episcopali dignitati et totius Ecclesiae bono maxime consulitur; quum ex Christi institutione a Petri sede Ecclesia universa suas omnes proprietates ac dotes derivet, adeo ut sine Petri sede Ecclesia nec *bene* sit neque *omnino* sit: quo etiam sensu valet illud, *Ubi Petrus, ibi Ecclesia.*

DE TRADITIONE

DE DIVINAE TRADITIONIS NOTIONE ET ORGANO PRINCIPE

XXII

Nomen *Traditionis* significationem praeseferre potest vel *activam* vel *obiectivam* vel ex utraque *complexam*.

XXIII

Traditionis christianae sensu *obiectivo* acceptae partitio imprimis necessaria est ea, quae petitur ex diversa eius origine; est enim alia *divina*, alia simpliciter *apostolica*, alia *ecclesiastica* Traditio, quarum cuique sua, dispar tamen est auctoritas et firmitas; neque desunt certi canones, quibus Traditionem divinam ab alia inferioris ordinis discernamus.

XXIV

Licet Traditio aliquando latiori sensu dicatur a Patribus, comprehendendo etiam S. Scripturam; significatione tamen strictiori et specifica nomine Traditionis adsignificatur modus transmissionis et conservationis diversus a Scriptura Sacra, quae significatio nominis ita communis est, ut semper praesumatur nisi altera latior in singularibus contextibus demonstretur.

XXV

Ubi de divina Traditione in se spectata eiusque auctoritate agitur, quaestio non solum nec potissimum est de veritatibus traditis, sed multo etiam magis de traditionis modo ac organo: huic enim alteri prior subordinatur, et hac soluta etiam illa soluta censeri debet.

XXVI

Dum de organo et modo propagationis ac conservationis doctrinae et disciplinae christianae quaeritur, imprimis ex ipsa oeconomia institutionis et primae promulgationis etiam sola per se spectata colligitur, organon conservationis esse authenticum magisterium, cui Scripturae sint instrumentum doctrinae, non autem Scripturas esse medium unicum conservationis doctrinae, et multo minus esse fontem religionis christianae ita, ut eam integram singuli independenter ab authentico visibili magisterio ex eis sibi hauriant.

XXVII

Verbis disertis iisdem, quibus Christus Apostolos designavit authenticos suos legatos supernaturali veritatis charismate instructos ad doctrinam a se vel a Spiritu S. acceptam Ecclesiis tradendam, simul etiam instituit ut perpetua esset successio legatorum et in his charisma veritatis ad doctrinam ab Apostolis acceptam integre custodiendam et in posteros propagandam.

XXVIII

Ministerium authenticum divinitus institutum ad custodiam et propagationem doctrinae ex Apostolorum praedicatione acceptae neque sua in functione mutatum neque auctoritate minutum est, ex quo N. T. libri conscripti sunt et Ecclesiis traditi, quod quidem tum ex praecedentibus consequitur, tum etiam speciatim ex ipsa ss. librorum origine historica et intrinseca dispositione demonstratur.

XXIX

Oeconomia custodum fidei, quam a Christo institutam esse ex historica origine religionis christianae probavimus, intimo causali nexu cohaeret cum servanda unitate in catholicitate fidei, ita ut hae necessariae proprietates sine illo principio Traditionis catholicae consistere non possint, nisi forte concedatur in alio prorsus ordine, qui nuspiam existit, charisma infallibilitatis omnibus credentibus commune.

XXX

Hinc porro Protestantium factiones licet sibi invicem contrariae *Rationalistae*, *christiani* ἀδιαφοροι, *pseudoprophetae* merito contendunt, se fundamentale principium totius *Reformationis*, servasse illaesum, atque ideo genuinas primorum *Reformatorum* propagines esse nec ullo iure posse e censu Protestantium excludi. Sic dicti autem Protestantes *positivae confessionis* consistere non possunt nisi ita, ut principium fundamentale Protestantismi, quo suam ab Ecclesia defectionem defendunt, practice et in disputatione adversus multiplices sectas iterum negent sicque totam causam absurdis contradictionibus implicent.

XXXI

Iuxta formam ac institutionem quam ex evangelicis et apostolicis scriptis demonstravimus, Ecclesia aevi apostolici et sequentium deinceps aetatum constituta exhibetur in ceteris idoneis monumentis, et tum professione diserta tum constante modo agendi semper et ubique hoc nixa principio: successores esse Apostolorum, qui perpetua serie et mutua communione cohaerentes per charisma veritatis custodiant depositum fidei, ut « nihil detrahi, nihil addi possit coelesti dogmati, quod semel revelatum esse sufficiat. » (Vincent. Lirin. Commonitor.)

XXXII

Organum igitur semper vivum, semperque *iuvenescens*, custodiendae et propagandae doctrinae fidei constat principiis duplicis ordinis, quorum unum in se invisibile per alterum visibile sese manifestat, ita ut Spiritus veritatis assistens sit suprema causa efficiens servatae integritatis doctrinae, et legitimus custodum depositi consensus sit criterium assistentis Spiritus veritatis.

XXXIII

Unde consequitur, ipsum legitimum consensum in doctrina fidei, quovis tempore exsistat, authenticum esse testimonium divinae Traditionis.

XXXIV

Doctrina fidei universa, quatenus sub assistentia Spiritus S. in consensu custodum depositi et doctorum divinitus institutorum continua successione censervatur atque in professione et vita totius Ecclesiae sese exserit, sensu maxime proprio divina est Traditio. Hanc SS. Patres dicunt *praedicationem ecclesiasticam*, *intelligendi regulam*, *regulam apostolicae veritatis*, si directe spectatur doctrina, quatenus in successione apostolica servatur ac traditur; est autem et dicitur ab iisdem Patribus *conscientia fidei*, *catholicus intellectus*, *ecclesiasticus sensus*, *fides scripta in cordibus*, *sapientia non scripta* si directe spectetur Ecclesia sub assistentia Spiritus Sancti constituta et charismate veritatis imbuta ad intelligendam, custodiendam, et docendam integram revelationem. (Irenaeus, Tertullianus, Clemens Alexandrinus, Origenes, Hippolytus, Hilarius, Rufinus, Augustinus, Vincentius Lirinensis).

XXXV

Fides tradita in toto consentiente fidelium coetu a Spiritu veritatis per magisterium authenticum successionis apostolicae semper conservatur ab errore immunis. Licet ergo sive singulis de plebe fidelium sive plebibus integris non sit facultas authentice docendi sed officium discendi, totius tamen populi christiani « catholicus sensus » et consensus in dogmate christianae fidei criterium censeri debet divinae Traditionis.

DE CONSERVANDAE TRADITIONIS SVBSIDIIS ET INSTRVMENTIS DOCTRINAE

XXXVI

Traditio hucusque secundum divinitus institutum et princeps suum organon considerata, spectari porro potest ut monumentis antiquitatis ecclesiasticae, potissimum monumentis scriptis conservata est; haec enim monumenta suppeditant certum argumentum divinae Traditionis seu potius exhibent Traditionem ipsam, quatenus ex illis consensus custodum depositi in aliquod doctrinae caput tamquam pertinens ad christianam fidem demonstratur, per se autem et in formali ratione monumentorum subsidium tantummodo sunt conservandae Traditionis et instrumentum doctrinae prae ipso organo principe, quamvis cum hoc intime nexum et ei veluti connaturale.

XXXVII

Consensus testium, de quo diximus, ex monumentis demonstrari potest dupliciter, 1.° directis testimoniis, quae

vel communem et universalem professionem ipso suo consensu immediate exhibeant vel contineant solemne et authenticum de doctrina iudicium; 2.° demonstrari potest illatione, quando paucorum etiam testimonia ex indole testium, causae, et adiunctorum non nisi communem fidem referre intelliguntur.

XXXVIII

Singulorum Patrum auctoritas per se spectata non quidem infallibilis est et peremptoria; persuadet tamen non modo pietas sed etiam manifesta ratio, ut et singulorum sententiae theologicae non parvi fiant, et non nisi cautissime in sensum accipiantur dissonum a communi aliorum Patrum in dogmate et in rebus theologicis doctrina.

XXXIX

Quod a nonnullis theologis distinguitur inter Patres quatenus sunt testes Traditionis et inter eosdem quatenus sunt Doctores declarantes modum concipiendi intelligendique dogmatis, ut sub illo priori non autem sub hoc altero aspectu irrefragabilis sit et peremptoria eorum auctoritas; haec sententia admitti non potest nisi ita, ut distinctio intelligatur inter testes Doctoresque *in consensu* ex una parte et inter Doctores *singulos citra consensum* spectatos ex parte altera.

DE RELATIONE
INTER TRADITIONEM ET SCRIPTVRAM

XL

In comparatione verbi Dei traditi cum verbo scripto 1.° inter ea quae clare in Scripturis continentur, eminet ipsa demonstratio successionis apostolicae velut organi di-

vinitus instituti ad infallibilem custodiam et explicationem traditae doctrinae; 2.° evidenter constat, nec ex rerum naturis nec ex consueto divinae providentiae ordine in historia revelationis manifesto requiri ad obsequium fidei exigendum hanc velut conditionem, ut veritas credenda sit Scripturis consignata.

XLI

Quaestio facti, utrum verbum Dei credendum contineatur integrum verbo Dei scripto ex *principio Traditionis formali* in superioribus demonstrato soluta censeri debet; si enim ex Christi institutione doctrina revelata integra per successionem apostolicam infallibiliter custoditur, negari non potest, ratione *obiecti materialis* Traditionem patere latius quam verbum Dei scriptum. Protestantes autem suum principium in libris symbolicis et confessionibus expressum, non latius patere verbum Dei credendum quam verbum Dei scriptum, sine manifesta contradictione tueri non possunt.

XLII

Ex eodem principio Traditionis et custodiae integri depositi fidei etiam conficitur, successionem apostolicam in consensione spectatam esse interpretem infallibilem Scripturarum Sacrarum : unde *praedicatio ecclesiastica* quatenus continet iudicium dogmaticum consentiens de vero sensu singularium locorum Scripturae, simpliciter et absolute est *intelligendi regula*, universim autem spectata *praedicatio* eadem haberi debet canon interpretationis Scripturarum tum significatione *negativa*, quod sensus ei contradicens numquam potest esse verus, tum significatione *positiva*, quod ad verum sensum intelligendum plerumque manuducit et non mediocriter iuvat.

XLIII

Est autem ex ratione tam dogmatica quam hermeneutica manifesto absurda calumnia Protestantium, qui iactare solent, hac secundum doctrinam catholicam statuta intelligendi regula aut impediri aut penitus intercidi profectum scientiae et biblicae interpretationis.

XLIV

Quamvis igitur concedatur, *a)* ab omnibus fidelibus explicite credenda contineri explicite in verbo Dei scripto, non tamen continentur ita, ut controversiae de iis exortae ex solis Scripturis ad omnium captum qui credere tenentur, finiri, et Scripturae per se medium sufficiens ad fidei unitatem in catholicitate servandam exsistimari possint; et licet *b)* demonstrari semper possit, haereticorum innovationes esse *praeter Scripturas*, et demonstrari plerumque possit eas esse *contra Scripturas*, utrumque tamen non fit independenter a Traditione et citra respectum ad normam *catholici intellectus*.

XLV

Patrum ergo sententiae, quibus Scripturarum plenitudo et sufficientia praedicari videtur, accipi non possunt sensu *absoluto*, sed intelligendae sunt vel *a)* de sufficientia ad demonstrandum ipsum organum, a quo integra fidei doctrina discenda est, vel *b)* intelligendae sunt sensu restricto ad certa quaedam doctrinae capita, et *c)* intelligendae sunt generatim praesupposita interpretatione, quae ad normam catholici intellectus dirigatur.

XLVI

Ex instituta comparatione inter Traditionem et Scripturas intelligitur, *a*) non solum ordine *ontologico* Traditionem ad doctrinam Scripturis consignatam se habere ut totum ad partem, et ordine *chronologico* praedicationem ad scriptionem verbi Dei ut prius ad posterius, sed etiam *b*) ordine *logico per se* et *universim* cognitionem, quam de Scripturis et ex Scripturis habemus, pendere a cognitionibus derivatis ex Traditione et ex praedicatione ecclesiastica.

XLVII

Neque tamen ideo aut petitio committitur principii, aut stabilitus ordo subvertitur, quando pleniorem demonstrationem authenticae Traditionis repetimus ex quibusdam testimoniis quorundam librorum S. Scripturae, vel quando etiam cum ss. Patribus auctoritatem praedicationis ecclesiasticae in certa quadam hypothesi demonstramus ex Scripturis formaliter ut inspiratis.

DE CAHTOLICAE DOCTRINAE EXPLICATIONE

XLVIII

Revelatio catholica in plenitudine temporis a Christo Dei Filio per seipsum et per Spiritum Sanctum in Apostolis completa censeri debet, ita ut non solum nova oeconomia perfectioris ordinis et amplioris revelationis Dei ab antiquis nonnullis et recentioribus haereticis conficta excludatur, sed etiam in oeconomia praesenti nullum obiectivum incrementum depositi fidei catholicae post Apostolos aut factum aut in Ecclesia militante adhuc expectandum sit.

XLIX

Ex dictis infertur propriisque argumentis confirmatur, infallibiles fidei custodes esse etiam infallibiles fidei doctores, ut in obiectiva revelatione Scripturae et Traditionis implicita explicent, ambigua definiant, minus diserta « instantiori praedicatione » proponant, qua in functione licet elemento humano inquisitionis et scientiae suus sit locus, infallibilitas tamen explicationis et definitionis a promissa assistentia et directione Spiritus veritatis repetenda est. Falsum est igitur, quod recens quaedam schola asseruit, in explicatione dogmatum hoc unum esse munus Ecclesiae docentis sub assistentia Spiritus Sancti, ut identidem ferat iudicium, quaenam inter plures diversas intelligendi dogmatis rationes pro quolibet scientiae stadio ceteris potior habenda sit.

DE DIVINA SCRIPTVRA

DE INSPIRATIONE SCRIPTVRAE INSPIRATIONISQVE NOTIONE

L

Certo constat *a*) tempore Christi et Apostolorum penes Synagogam exstitisse collectionem librorum, in qua nonnisi libros divinos a maioribus acceptos contineri populus Iudaicus universus persuasum habebat; pariterque constat *b*) Christum Dominum ipsum Christique Apostolos hanc Iudaeorum fidem confirmasse, ac libros in collectione nomine *Scripturae, Scripturae Sacrae, Litterarum sacrarum*, comprehensos tamquam divinos Ecclesiae commendasse.

LI

Cum libri non una sed pluribus rationibus divini dici queant, ex doctrina catholica tam in scriptis Apostolicis quam in perpetua traditione conservata Scripturae credi debent *divinae*, eo quod *Deus est librorum auctor* per suam supernaturalem actionem in conscriptores humanos, quae usu ecclesiastico ex ipsis Scripturis derivato *inspiratio* dicitur.

LII

Instituta analysi revelatae doctrinae, qua Deum *Scripturarum auctorem* esse profitemur, simul collata doctrinae declaratione in scriptis Evangelicis et Apostolicis ceterisque christianae antiquitatis monumentis, inspiratio ad scribendos sacros libros essentialiter constitisse dicenda est in charismate gratis dato illustrationis et motionis, quo veritates omnes et solas, quas Deus per Scripturam voluit Ecclesiae proponere, mens hominum inspiratorum concipiebat ad scribendum et voluntas ad easdem scripto consignandas ferebatur, sicque elevatus homo tamquam causa instrumentalis consilium Dei exsequebatur infallibili veracitate.

LIII

Unde facta distinctione inter inspirationem et assistentiam, illa ad veritates et verbum formale, haec etiam ad signa et verba materialia pertinuisse dicenda est.

LIV

Falsum est, quod Ioannes Iahn aliique docuerunt, sufficere ad rationem libri inspirati et re ipsa inspirationem

S. Scripturae in eo tantum esse positam, quod Deus sua assistentia avertit periculum errandi et homines reddidit infallibiles in scribendo. Falluntur etiam, qui divinum testimonium de plena veracitate libri, humana solum ope scripti, appellant *inspirationem subsequentem*, et libros aliquos S. Scripturae praesertim in narrationibus rerum gestarum, quae Scriptoribus humanitus erant compertae, hoc modo subsequenter tantum inspiratos censere haud nefas esse putant.

DE CANONE SACRARVM SCRIPTVRARVM EX TRADITIONE ECCLESIAE CATHOLICAE

LV

Suppositis principiis catholicis de divina Traditione, quae in antecedentibus demonstrata sunt, ipsa Concilii Tridentini solemnis definitio sess. IV. per se sola satis est, ut libri omnes in canone eiusdem S. Synodi enumerati agnoscantur ab Apostolis traditi tamquam pertinentes ad Sacram Scripturam; nulla enim veri specie dici potest, quod non nemo asserere ausus est, ex S. Concilii sententia supponi et admitti posse discrimen inter libros protocanonicos, ut vocant, eosdemque inspiratos et inter deuterocanonicos, qui sint libri ecclesiastici inferioris auctoritatis.

LVI

Si ad vindicandam suisque in fundamentis distinctius intelligendam Patrum Tridentinorum definitionem, modus inquiratur, quo praedicatio ecclesiastica de canone ss. librorum diversis aetatibus se habuit; certissimis primum conficitur argumentis, *a)* ecclesiastico usu et universali con-

suetudine ad ipsa tempora apostolica pertingente praeter Scripturas censionis hebraicae etiam reliquos V. T. libros qui canone Tridentino comprehenduntur, in Ecclesiis christianis susceptos fuisse; *b*) consuetudinem, quam diximus ecclesiasticam, iis insignem esse characteribus, ut hos libros omnes tamquam ad S. Scripturam pertinentes ab Apostolis Ecclesiae traditos fuisse demonstret.

LVII

Sensum huius usus constantis, quo Ecclesia omnes Scripturae libros *fideli custoditione* semper servavit, diserta doctrina et *praedicatio ecclesiastica* post obortas controversias expressius declaravit. Ad hanc declarationem nominatim pertinent ss. librorum consignati indices cum ipsa practica consuetudine conspirantes, quibus Pastores Doctoresque Ecclesiae praesertim occidentalis traditionem de sacri codicis amplitudine distinctius explicuerunt et ab obscuratione, quae imminere potuisset, clariorem in lucem vindicarunt, donec ex eadem apostolica Traditione acceptum Scripturarum canonem solemni tandem iudicio definiverunt,

LVIII

Sepositis pro dogmaticae disciplinae ratione quaestionibus quae ex internis librorum characteribus excitari possent, ad expediendas difficultates contra ipsam Traditionem apostolicam canonis Tridentini ex historia dogmatis peti solitas opportunum est triplex distinxisse stadium, simplicis scilicet fidei ante exortam controversiam, controversiae motae a Doctoribus nonnullis, et plenissimi consensus post definitum iudicium, quae distinctio praeeuntibus ss. Patribus et nominatim s. Augustino in libris de Baptismo (l. I. n. 9; II. nn. 5. 6. 12· 20; IV. n. 12; VII. n. 102.) ex aliis catholicae doctrinae capitibus illustratur et legitima esse vindicatur.

LIX

Quoad controversiam quam de aliquibus Scripturae V, T. libris intra ipsos Ecclesiae fines aliquando fuisse non negamus, imprimis defendimus, eam alicuius amplitudinis et momenti non ante saeculum III. labens vel IV. iniens ex certis indiciis apparere, originem vero eius repetendam esse ex adiunctis extrinsecis et nominatim ex comparatione cum Scripturis canonis hebraici. Doctrinam igitur plurium theologorum, qui omnes catalogos deficientes saeculi etiam IV. et V. ac deinceps simpliciter asserunt recensiones esse canonis Iudaeorum, ita temperamus, ut inspectis scriptorum ecclesiasticorum contextibus idem nos contendamus de indicibus Melitonis et Origenis (Euseb. H. E. IV. 26; VI. 25) sicut etiam de recensione Epiphanii (haeres. VIII. n. 6; de ponder. et mensur. n. 4. 22. 23.), in aliis autem catalogis incompletis inde a IV. saeculo controversiam inter Doctores christianos indicari fateamur.

LX

In controversia ipsa Patres, qui de ea aliquid memoriae tradiderunt, *a)* numquam definita sententia statuerunt eos libros, qui apud Hebraeos desunt, ad Scripturam non pertinere ; unde *b)* canones deficientes saeculi IV. et V. non ad negationem spectant sed ad stadium inquisitionis ante definitum iudicium, et scopum habent complectendi solos libros certo divinos, excludendi certo non divinos, designandi controversos, prae quibus non conclusi erant sed postmodum re eliquata supplendi. *c)* Si qui vero scriptores media adhuc aetate ante solemne Synodi Tridentinae iudicium libros illos extra canonem numerare videtur, ii vel solo modo loquendi a communi doctrina dissentire vel certis quibusdam vetustioris alicuius Doctoris sententiis plus aequo permoti fuisse censendi sunt.

LXI

Argumenta eadem, quibus divinum testimonium Traditione conservatum de integro canone Scripturarum V. T. demonstratur, non minus lucide demonstrant, libros omnes N. T. qui in decreto Tridentino enumerantur, Traditione apostolica Ecclesiis consignatos fuisse.

LXII

Si quae saeculo III et IV. de aliquot libris novi Testamenti dubitatio incidit (de quinque ex epp. catholicis, ep. Heb. et Apoc.), ea ex adiunctis quibusdam causam habuit et originem, ita ut nec Traditionis constantiam interrumpere nec certitudinem labefactare potuerit, moxque V. iam saeculo universali consensioni cesserit.

DE DEO SECVNDVM NATVRAM

DE DEI EXISTENTIA

LXIII

Licet theologia fidei cognitionem existentiae Dei naturalem praesupponat, sicut ordo supernaturalis elevationis generatim supponit ordinem naturalem elevandum, non tamen a theologia alienum est instituere examen ipsius naturalis cognitionis cognitionisque modi.

LXIV

Revelatio supernaturalis in Sacris Scripturis consignata perspicue docet, spectabili hoc universo secundum triplicem eius ordinem *physicum*, *historicum*, *ethicum* contineri Dei manifestationem naturalem congenito humanae rationis lumini aptatam, ut hominibus ratione utentibus et facultas sit et, si alia desint praesidia, officium ex ea cognoscendi verum Deum, personalem, ab hoc universo distinctum, a creatura rationali supremo cultu honorandum.

LXV

Facultatem cognoscendi existentiam Dei ex creaturis Scripturae ita asserunt, ut revelationem positivam traditione propagatam nullatenus supponant tamquam conditionem sine qua non possit ratio humana ad eam cognitionem pervenire ; nec recognitionem tantummodo veritatis fide creditae, sed cognitionem Scripturae docent existentis Dei ex creaturis derivatam.

LXVI

Doctrinam in Scripturis traditam de Dei existentia lumine rationis insito cognoscenda Patres Doctoresque christiani inde a primordiis Ecclesiae consensione maxima excoluerunt ; ex monumentis enim quae supersunt omnino constat, hanc omnibus aetatibus et in omnibus Ecclesiis Doctorum fuisse persuasionem : I. spectabili hoc universo contineri Dei existentis manifestationem ad rationem humanam ; II. hanc Dei manifestationem rationisque vim insitam ita esse comparatam, ut in omnium animis, qui rationis functiones non oppresserunt, cognitio aliqua saltem

confusa Dei ex ipsa obvia universi consideratione citra aliam de Deo institutionem ac disciplinam velut sponte sua oriatur; III. ad hanc primitivam cognitionem ex ipsa universi consideratione excolendam, ut plenior evadat et distinctior, tum obiective splendorem in creaturis tum subiective vires rationis non deesse.

LXVII

Quod SS. Patres Iustinus Martyr, Athenagoras, Theophilus Antiochenus, Clemens Alexandrinus, Tertullianus, Origenes, Athanasius, Basilius, Gregorius Nazianzenus et Gregorius Nyssenus cognitionem Dei naturae insitam, anticipationem omnium hominum qui ratione utuntur, animae dotem a primordio, cognitionem ex congenita naturae lege et cognitionem ex ipsius animae impulsu appellaverunt; id inspectis ipsis Patrum contextibus ita intelligendum esse affirmamus, ut cognitionem Dei ex consideratione creaturarum insito rationis lumini obviam Patres distinguant a cognitione per institutionem ac disciplinam acquisita vel generatim a cognitione excultiori, non vero ita ut ideam Dei nobis concreatam esse doceant eamque opponant cognitioni simpliciter acquisitae.

DE MODO NOSTRAE COGNITIONIS, QVID DEVS SIT

LXVIII

Sicut capitalis error Eunomianorum saec. IV. et V. in eo erat, quod Dei essentiam et *quid Deus sit*, a se perfecte comprehendi iactarent, eo tamen ipso divinam naturam ideis non aliunde derivatis et analogicis, sed immediatis et propriis, ut in se est, intelligi supponebant; ita defensores catholici dogmatis in tota hac controversia

non solum Deum a nobis comprehendi negabant, sed ad dogmatis explicationem fundamenti instar constanter etiam tuebantur, non cognosci a nobis Deum *quid sit*, nisi ideis, quas immediate formamus ex praecognitis perfectionibus creaturarum, et propterea analogicis, idque non solum de cognitione mere rationali, sed etiam de cognitione, quam ex revelatione hausimus, affirmandum esse.

LXIX

In neganda igitur intuitione et idea Dei immediata, quamdiu in hac vita degimus, et in affirmanda origine huius ideae ex notionibus perfectionum, quas in creaturarum consideratione efformamus, Patres illi in eamdem consentiunt doctrinam, quam S. Thomas post ipsos distinctius expressit confirmavitque.

LXX

Licet sensu verissimo ad Scripturarum doctrinam exacto SS. Patres et Theologi docere soleant, ratione et fide cognosci quidem *Deum esse*, non tamen cognosci *quid Deus est*: constat nihilominus ex fontibus iisdem, quadamtenus etiam *quid sit Deus* a nobis cognosci notionibus tum *affirmantibus*, tum *negantibus*, tum iis quae *secundum excessum* appellantur.

LXXI

Triplex autem hic cognoscendi modus ex eo ipso consequitur, quod Deum non immediata intuitione, sed ideis ex creaturarum praecognitione formatis intelligimus; eiusque est indolis, ut cognitio per affirmationem, per negationem et per excessum non una ab altera seorsum consistat, sed una alteram implicitam habeat et ex omnibus una compleatur Dei cognitio.

LXXII

Ex dictis: *a*) notionibus multiplicibus nobis opus est, ut Deum, quid sit, quadamtenus intelligamus; *b*) licet, quod harum omnium notionum obiectum est, unum sit in se simplicissimum, non tamen notionibus omnibus respondet secundum eamdem rationem; sunt ergo illae inter se diversae, et vocabula, quibus earum obiectum significatur, non sunt omnia synonyma; inde tamen *c*) non est consequens, cognitionem nostram esse falsam vel obiectum harum notionum non esse in Deo sed in creaturis; cognitio enim vera est licet imperfecta, obiectum in Deo et Deus est, licet perfectius quam notione exhibeatur.

DE ESSENTIA ATTRIBVTISQVE DIVINIS VNIVERSIM

LXXIII

Nomen *qui est* (ὁ ὤν) Deus ipse tamquam sibi proprium revelavit, quod *a*) est nomen absolutum immediate designans ipsam in se divinam substantiam non vero efficientiam et relationem specialem Dei ad populum Israel, ut quibusdam eruditis placuit, quamvis Deus specialem relationem in huius nominis manifestatione et sub hoc nomine inierit; significatione enim formali *b*) designat Esse aeternum et immutabile, quod sine principio et absoluta intrinseca necessitate est; quodque *c*) in Scripturis ipsis declaratur tamqnam *Esse* absolutum absolutaeque perfectionis plenitudo.

LXXIV

Doctrinam quam in Scripturis expressam esse demonstravimus, ss. Patres multipliciter illustrarunt; consensione enim maxima nos docent, *a*) ipso nomine Dei « *Qui est* » (Exod. III. 14.) revelatum censeri debere ***Esse*** divinum aeternum eiusque intrinsecam existendi necessitatem; *b*) hoc divinum ***Esse*** ideo absolutum et ***Esse simpliciter*** credi ac dici oportere, quia eo comprehenditur, seu potius est ipsum omnis absoluta perfectio: unde *c*) divinum ***Esse*** transscendentali discrimine diversum demonstrari a ratione entis, quod extra Deum esse vel concipi potest.

LXXV

Ex demonstrata propria ratione absolutae essentiae, quae Deus est, deducitur errare sine dubio, qui docent ideam entis, sub qua intelligimus quidquid concipimus, esse ideam Dei, atque adeo ens, quod illius ideae obiectum est, esse Deum licet solum directe et nondum reflexe cognitum. Pariterque errant, qui ad quaestionem, utrum plus entis sit posita creatione quam ante creationem, affirmando aut negando respondendum esse putant, ac si ***Esse*** divinum et ***esse*** creatum non tantum analogam cognominationem sed etiam univocam connumerationem admitteret.

LXXVI

Ex demonstratae absolutae perfectionis plenitudine consequitur ea divinae essentiae unitas, ut huius multiplicatio et Deorum numerus nec mente concipi possit, quin eiusdem divinae essentiae notio penitus subvertatur; merito proinde Patres polytheismum dixerunt esse atheismum.

LXXVII

Ex demonstrata absoluta perfectione divinae essentiae consequitur propriisque argumentis consequi demonstratur absoluta simplicitas citra quamvis in Deo ipso, ut in se est, compositionem.

LXXVIII

Sicut compositio quaevis sive physica sive metaphysica, ex materia et forma substantiali, ex partibus integrantibus, ex substantia et accidentibus, ex esse et essentia, ex natura et hypostasi, in creaturis est tum consectarium tum evidens indicium limitationis et contingentiae; ita omnimoda Dei simplicitas in Scripturis et a ss. Patribus multipliciter proposita intelligitur tandem coincidere cum ipsius *Esse* absoluti et necessarii perfectione, qua Deus est *actus purissimus*.

DE DIVINA PRAESCIENTIA

LXXIX

Scientia visionis Deus in sua aeternitate intuetur actus omnes liberos creaturarum pro quavis temporis differentia existentes. Horum tamen existentia a scientia visionis tamquam a causa non pendet, sed immo libera creatae voluntatis determinatio in tempore est conditio, sine qua illi actus utpote mere possibiles vel solum sub alia hypothesi futuri non scientiae visionis sed simplicis intelligentiae vel mediae obiectum forent.

LXXX

Ex propria ratione praescientiae Dei facile demonstratur, infallibilem praevisionem divinam non magis officere libertati actuum humanorum, quam necessitatem consequentem, qua dum agimus, non possumus simul non agere.

LXXXI

Ex Scripturarum auctoritate, Patrum suffragio, et universali quadam christiana persuasione indubitatum est, ad obiectum infallibilis scientiae Dei pertinere actus, ad quos creata voluntas sub conditionibus actum primum constituentibus et cum actu secundo ex sese et suapte indole non infallibiliter nexis se ipsam libere determinatura esset, si conditiones illae reapse ponerentur. Cuius quidem scientiae obiectum cum nec mera sit existentiae possibilitas, nec existentia quatenus aliquando actu est, sed existentia quatenus sub conditione actu esset, ea non immerito nomine *scientiae mediae* a scientia simplicis intelligentiae et a scientia visionis distingui potest.

DE VOLVNTATE DEI SALVIFICA ANTECEDENTE

LXXXII

Voluntate antecedente Deum in hoc ordine generis humani lapsi et reparati non eorum modo qui salvantur, sed aliorum etiam velle aeternam salutem, immo voluntatem eam salutiferam ad omnes omnino homines protendi, qui rationis usum adepti sunt, ex sacrarum Scripturarum doctrina demonstratur.

LXXXIII

Pariter ss. Patres docent unanimes, voluntate antecedente velle Deum omnes salvos fieri, nec aliam eius esse voluntatem negandi aeternam salutem et damnandi nisi consequentem, conceptam ex iustitia propter peccata, quae numquam expiata divinae praescientiae obversantur.

LXXXIV

Ad Augustinum quod spectat, testimoniis constat minime ambiguis, eum etiam post cognitam iam Pelagianam haeresim cum ceteris Patribus docuisse, voluntatem Dei salvificam antecedentem plane universalem esse.

LXXXV

Antecedentem voluntatem, qua Deus vult omnes homines salvos fieri, non solum ad adultos adiutorii gratiae capaces, sed etiam ad omnes « paucorum dierum homines » licet non secundum eamdem rationem pertinere, affirmandum est. Qui ergo ex illis morte praeripiuntur baptismo, non antecedente sed consequente voluntate ab aeterna beatitudine excludi existimandi sunt.

LXXXVI

DE VOLVNTATE SALVIFICA CONSEQVENTE
SEV
DE PRAEDESTINATIONE AD SALVTEM AETERNAM

Ex praestitutis consequitur, plane impiam esse haereticorum, qui *antelapsarii* dici solent, doctrinam statuentium, Deum antecedenter ad omnem mali meriti etiam ipsius peccati originalis praevisionem decreto absoluto homines, qui pereunt, ad aeternum exitium destinasse, ut suam in eorum damnatione iustitiam glorificet.

LXXXVII

Doctrina Novatorum de absoluto et antecedente reprobationis decreto, simul spectata huius decreti executione, aeque falsa est, etiamsi ea accipiatur, ut a Protestantibus *infralapsariis* nominatimque a calviniana synodo Dordracena et a Ianseniauis est emollita.

LXXXVIII

Cum demonstrata voluntate Dei, ut omnes homines salvi fiant et nullus eorum pereat, neque satis conciliari posse videtur reprobatio negativa a vita aeterna, eo modo intellecta, quo eam plures theologi catholici voluntati Dei antecedenti adscribendam esse censuerunt.

LXXXIX

De habitu ac ordine, quo dona Dei sese excipiant in praeparatione ac praedestinatione, ex Patrum doctrina universim statui potest, ita se habere ad meritum praevisum beneficia Dei in praedestinatione, ut ad meritum acquisitum se habent eadem beneficia in collatione et ipsa iam donatione. Quae ergo dona Dei in tempore conferuntur mere gratuito, eadem ratione ab aeterno praedestinantur; quae vero in executione retribuuntur meritis praecedentibus, ea etiam in aeterna praedestinatione non decernuntur conferenda nisi ex meritis praevisis, ita ut prae hac ad causam meritoriam habitudine a gravibus theologis iure doceatur, ordinem praedestinationis eundem esse, qui est ordo executionis.

XC

Cum « Deus praedestinarit sanctos suos et ad gratiam vitae bonae et ad gratiam vitae aeternae » (1), praedestinatio inadaequate spectata prae priori suo termino, qui est gratia vitae bonae, dicenda est praedestinandorum merita praevertere et esse gratuita ea ratione, qua gratiam ipsam gratis conferri non meritis reddi confitemur. Hoc igitur sensu praedicatio gratuitae praedestinationis et doctrina catholica de gratuita gratia cohaerent ita, ut negata una etiam altera subvertatur; « aut enim praedestinatio praedicanda est, quemadmodum eam S. Scriptura evidenter loquitur, aut gratiam Dei secundum merita nostra dari confitendum, quod sapiunt Pelagiani » (2).

XCI

Quapropter etiam repugnat, ut praedestinatio considerata complete prae tota effectuum serie sit ex praevisione meriti praedestinatorum, quod nisi praevertens gratiam ac naturale esse non posset. Certum est igitur ac ratum, quod ait Angelicus Doctor: « impossibile est, quod totus praedestinationis effectus in communi habeat aliquam causam ex parte nostra » (3).

XCII

Si vero *praedestinatio* adultorum *ad gloriam* per sese et seorsum spectetur, ex Scripturis colligitur et ex eorum Patrum, qui de hac praedestinatione ad gloriam expressius lo-

(1) S. Fulgent. de veritat. praedest. l. III. c. 5.
(2) S. August. de dono persev. c. 16. n. 41.
(3) S. Th. 1. q. 23. a. 5.

cuti sunt, diserta doctrina persuadetur, eam non voluntati Dei *antecedenti* sed voluntati *consequenti* praevisionem meritorum supernaturalium tribui oportere.

XCIII

Ad ipsius Augustini doctrinam quod spectat, certum est, S. Doctori cum Pelagianis eorumque reliquiis certamen nullum fuisse de ordiue inter praedestinationem gratiae et praedestinationem gloriae, sed controversiam fuisse sicut de donatione ita de praedestinatione gratiae, et gratiae simul ac gloriae, exclusis meritis humanis, quibus vel gratia vel vita aeterna retribuatur. Praedestinatio igitur, « quam per Apostolos praedicatam contra novos haereticos operosius diligentiusque se defendisse, et cuius fidem numquam Ecclesiam Christi non habuisse » (1), Augustinus testatur, non est praedestinatio ad gloriam antecedens praevisionem meritorum supernaturalium.

DE SS. TRINITATIS MYSTERIO

XCIV

Imprimis *unum esse Deum*, in revelatione veteris et novi Testamenti manifestum est ita, ut *a*) doctrina quaevis et quaevis doctrinae conformatio, ex qua duos tresve deos esse consequens foret, praedamnata et absque ulteriore examine damnanda in ipsis sacris scripturis pronuntietur; ut *b*) profectus revelationis, qui in veteri Testamento promittitur, quoad hoc doctrinae caput non alio pertinere potuerit, nisi ad confirmationem eiusdem fidei in unum Deum quae foret diffusione *amplior* et explicatione *distinctior*.

(1) De dono persev. c. 19. 23.

XCV

Distinctior haec explicatio ab ipso Christo Domino proposita ad hanc summam revocatur, ut Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus Sanctus tres distincti invicem, non tamen tres Dii sed unus Deus credantur. Haec enim trium distinctio, qui unus Deus sunt, tum aliis pluribus Scripturarum documentis tum iis summatim comprehenditur verbis, quibus Salvator veluti fidei compendium ac symbolum omnium initiandorum complexus est Matth. XXVIII. 19. coll. Io. X. 30; XVI. 13. 15; Matth. III. 16. 17.

XCVI

Diserte declararunt Patres trium priorum saeculorum, quae sit trium et unitas et distinctio, quando dogma catholicum adversus haereses fidei Ecclesiae inimicas et sibi invicem oppositas propugnandum susceperunt. Partim enim ex iis quae in haereticorum doctrina probant, partim ex iis quae in ea damnant, manifestum est, primis tribus saeculis fidem traditam in omnimodam Dei unitatem realemque distinctionem personarum in universa Ecclesia viguisse.

XCVII

Modus quo aliqui ex vetustis his doctoribus personarum distinctionem quandoque declarant, licet insolentior non tamen is est, qui cum dogmatis explicatione a subsequentibus Patribus proposita non facile concilietur. Quod igitur in connumeratione Patrem *Deum super omnia*, *Filium Dominum* appellari docent; quod Filium in operibus ad extra Patri ministrare aiunt; quod alii solum Patrem natura in-

visibilem, alii Verbum prolatitium ad huius universi creationem editum esse dicere videantur; non ideo censendi sunt Filium Patri aequalem et cum Patre unum Deum negasse.

XCVIII

Quum autem quo Pater, Filius, et Spiritus Sanctus Deus sunt, non sane aliquid relativum sit et habens se ad alterum; sed sit omnis perfectio absoluta ac citra habitudinem ad alterum; illud vero quo formaliter Pater est, quo Filius formaliter est Filius, quo procedens Spiritus Sanctus formaliter est spiratus, sit relatio originis unius ad alterum: manifestum est, quidquid in tribus est absolutum, tam esse unum, quam unus est Deus, illud vero, quo invicem distinguuntur, quodque non est tribus commune sed singulis proprium, esse relativum.

XCIX

Rursum, cum quod absolutum est, unum tribusque commune, nomine aptissimo et auctoritate irrefragabili consecrato natura dicatur, substantia sive essentia, tres autem distincti quorum est natura, sint appellenturque personae, evidens est, conceptum divinae personae complexum esse, quo nec sola *per se* natura nec sola relatio abstracte, verum relatio exhibeatur, quatenus intelligitur relatio substantialis identificata cum natura constituere personam, ita ut nomina personalia in Divinis significent quod est relativum, et adsignificent quod est absolutum.

C

Nomen igitur *persona* licet ex modo significandi non exprimat relationem, in divinis tamen supponit pro *relativo* et personae divinae relationibus constituuntur.

CI

Cum persona divina realiter sit ipsa substantia divina quatenus sub formali ratione *relativi* non est communis pluribus sicut natura, sed in se est incommunicabilis ut hic unus subsistens distinctus ab altero eiusdem naturae; ideo vulgata Boethiana definitio « rationalis naturae individua substantia » analogice sub se comprehendere potest etiam personam divinam, dummodo praedicatum *individua substantia* rite explicetur.

CII

Iam vero, si una ac eadem est trium personarum natura ac substantia, eae consubstantiales credantur necesse est, suoque iure Nicaena synodus definivit, Filium esse Patri consubstantialem. Porro licet ea non sit vocis ὁμοουσίου significatio , quae per se naturae singularitatem designet, sed ea sit quae per se solum diversitatem excludat, attamen si nomen idem ad divinam Trinitatem refertur, non modo substantiae diversitatem excludit, verum etiam eiusdem singularitatem demonstrat.

CIII

Cum naturae singularitate doctrina cohaeret de perfectissima singularitate operationum, quae ad terminum a Deo distinctum referuntur, quaeque operationes ad extra dici solent, ita ut alterutro doctrinae capite, ut decet, asserto vindicatum sit et alterum, et vicissim uno negato alterum quoque in discrimen vocatum censeri debeat.

CIV

Quamvis vero haec ita sint, negari tamen non debet, aliqua quae tribus personis communia sunt non secus ac communis est ipsa natura, rite uni personae adscribi, ac

si eius essent propria. Id enim fit appropriationis lege, quae ex ipsis personarum propriis characteribus repetitur, et scripturae traditionisque auctoritate comprobatur.

CV

Seposita significatione nominis, qua Deum appellamus Patrem ex relationibus creaturarum ad ipsum; constat ex Scripturis caeterisque revelationis monumentis, primam SS. Trinitatis personam esse dicique Patrem sensu proprio, quod vera generatione per communicationem naturae Filium ab aeterno genuit.

CVI

Si impositio nominis *Pater* spectetur, *prius* illud a nobis de creaturis et *analogice* de Deo-Patre dici ac intelligi concedendum est; si vero *rei significatae* ratio habeatur, Deus primo et solus tota significationis plenitudine Pater est et dicitur, creati sunt patres prae paternitate divina *analogice*, cum in Deo sit omnis *Paternitatis* perfectio seclusa quavis imperfectione, in creaturis perfectionis sit aliqua participatio multiplici imperfectione circumscripta.

CVII

Quod apud vetustos Ecclesiae Doctores non raro legitur, Patrem, nisi ab aeterno Verbum genuisset, futurum fuisse ἄλογον, rationis et sapientiae expertem, non eo spectat, ut iuxta Sabelliana placita Verbum hypostaticum cum divina sapientia absoluta confundatur, sed eo pertinet ut ex intestina generationis ratione eiusdem et necessitas et aeternitas ob oculos ponatur.

CVIII

Nomina ipsa, quibus secunda persona divina in ss. litteris exhibetur, genuinam rationem divinae generationis praeclare demonstrant. Speciatim vero nomina ceteris solemniora *Filius unigenitus* ac *Verbum* ita invicem se collustrant et complent, ut alterum corrigere nos doceat ac velut abstergere, quod significationi alterutrius ex creaturis, unde translata sunt, adhaerescit imperfectionis.

CIX

Praeter Patrem et Filium tertia credi debet hypostasis ab utroque distincta, quae nominibus Spiritus, Spiritus Sanctus, Paracletus in Scripturis ac Christianae traditionis monumentis appellatur. Est autem Spiritus Sanctus vere Deus cum Patre et Filio conglorificandus.

CX

Quamvis in Scripturis exhibeatur Paracletus, qui a Patre procedit; haec tamen affirmatio non solum non negat processionem etiam a Filio, qui sit unum cum Patre principium, sed hanc unitatem principii includit tum spectato personarum ordine tum ex diserta ipsius Filii doctrina.

CXI

Quando ss. Patres docent, Spiritum sanctum procedere a Patre *principaliter*, procedere a Patre *per eum qui est proxime ex Patre*, procedere a Patre *interposito Filio*, procedere ex Patre *per Filium*, non processionem Spiritus a Filio in dubium revocant, nec aliam processionem a Patre aliam a Filio, duplexve Spiritus principium inducunt, sed Filii a solo Patre et Spiritus Sancti ab utroque tamquam ab uno principio originem demonstrant.

DE NATVRA ET GRATIA

DE PRIMITIVA HVMANAE NATVRAE ELEVATIONE

CXII

Distingui in primis debet cum S. Thoma duplex Dei erga rationales creaturas dilectio et boni communicatio (in II. dist. XXVI. q. 1. a. 1. ad 2. et 1. 2. q. 110. a. 1.) et duplex ratio indebiti seu gratuiti (q. 111. a. 1. ad 2): quibus distinctionibus vera innititur doctrina de essentiali discrimine inter ordinem naturae et gratiae, simulque falsae notiones naturalis et supernaturalis a Novatoribus, a Iansenianis, atque a Rationalistis invectae refelluntur.

CXIII

Dogma catholicum est primum hominem in sanctitate et iustitia constitutum fuisse: simul etiam ut theologice certum haberi potest in ipso creationis instanti Deum fuisse humanae naturae conditorem simulque gratiae largitorem: cum iustitia autem et sanctitate ex Dei ordinatione intime coniuncta erant in Adam eximia tum animae tum corporis dona, integritas potissimum et immortalitas.

CXIV

In statu originalis iustitiae constitutus est Adam non solum ut erat singularis persona sed potius prout erat protoparens seu principium naturae, quae tota in eo et per eum divino decreto elevata est, et cum iis donis, praecepti conditione servata, propaganda fuisset; atque adeo ex naturae et gratiae donis unus coaluit ordo elevatae naturae.

CXV

Theologica Dei dilectio et charitas ac gratia sanctificans per se supernaturalis est et gratuita atque ab insonti natura abesse potuisset quin ideo esset mala: visio pariter, quam theologi beatificam dicunt, est supernaturalis, per se indebita insonti etiam naturae; atque ideo non modo supra naturae vires eius est assecutio, sed gratuita est ipsa etiam ad eam destinatio: neque vero Iansenio favent scholastici dum docent hominem Dei visionem ut finem naturaliter appetere.

CXVI

Indebita etiam fuerunt dona sanctificanti gratiae originaliter adnexa quae per se praeternaturalia dici possunt; immunitas potissimum a concupiscentia, a doloris lege et a morte, adeo ut sine hisce donis homo condi potuisset iis brevi probationis tempore obnoxius defectibus qui naturales sunt, licet mors, dolor, concupiscentia contra naturam esse aliquo sensu dicantur: gratuitis donis accenseri etiam debet scientiae infusio et primitiva revelatio.

CXVII

Status purae naturae, non quidem sensu rationalistico, sed sensu in catholicis scholis recepto, possibilis dicendus est non solum absoluta sed ordinata etiam potentia ac porro salva decentia quam vocant Creatoris; seu non obstantibus eius status insitis imperfectionibus Deus naturam in sua paupertate et infirmitate sine supernaturalibus donis relinquere potuisset, naturalis tantum ordinis auxiliis eidem providendo.

CXVIII

Gen. III iuxta traditionalem sensum in protoparentum lapsu humanae naturae lapsus exhibetur per illud ineffabiliter grande peccatum quod *originans* vocari potest quo protoparentis persona totam vitiavit naturam.

CXIX

Sacrae Litterae, potissimum Rom. V, aperte docent non solum mortem et poenas corporis, sed et peccatum, quod mors est animae, non imitatione sed propagatione in omne genus humanum transfundi.

CXX

Peccati originalis propagationem perpetua et constans docet, etiam ante exortam haeresim Pelagianam, Ecclesiae occidentalis et orientalis traditio: nominatim falsum est S. Ioannem Chrysostomum propagationem peccati originalis intellexisse improprie tantum ac metonymice de peccati poena, potissimum de corporis morte.

CXXI

Peccati originalis propagatio argumentis etiam theologicis ex fidei analogia, humanae naturae primitiva elevatione supposita, demonstratur et probabilibus ex ratione ipsa argumentis suadetur: huiusmodi sunt partim demonstrativa, partim suasiva argumenta, quae ex concupiscentia, ex morte, ex huius vitae aerumnis, ex statu infantium tum in hac tum in altera vita Augustinus deducit: at horum argumentorum vim et naturam nonnulli vel exaggerant vel pervertunt.

CXXII

Doctrina de originali iustitia, ducibus scholasticis ac praesertim SS. Anselmo et Thoma, intelligentiam aperit dogmatis de peccato originali, quod generatim consistit in privatione originalis iustitiae ex Adae inobedientia, formaliter in gratiae sanctificantis privatione quae secum fert inferiorum animae virium totiusque naturae inordinationem ex dissolutione illius harmoniae in qua consistebat ratio originalis iustitiae: ipsa vero gratiae sanctificantis privatio rationem habet habitualis culpae, prout est aversio naturae a Deo seu permanens ex actu transeunte destitutio debitae ordinationis voluntatis ad Deum per charitatem.

CXXIII

Ad veram propriamque intelligendam rationem peccati quod origine unum est et omnibus inest unicuique proprium propagatione transfusum necessaria est relatio ad liberam voluntatem et actum capitis seu principii naturae, scilicet Adae, qui est auctor peccati naturae; ex qua relatione ad liberam Adae voluntatem refellitur haeresis quae verum esse docet peccatum licet omnino necessarium.

CXXIV

Ut *necessaria* ita etiam *sufficiens* haberi debet ad culpae rationem ea relatio ad Adae voluntatem: hinc refellitur ea catholicorum quorumdam sententia quae peccatum, ut vere peccatum sit, formaliter statuendum esse docet in ipsa actuali Adae voluntate et inobedientia singulis imputata, vel quae fingit in Adae voluntate ipsas etiam singulorum voluntates includi divino quodam pacto debuisse.

45✓

CXXV

Peccatum naturae inductum per voluntatem principii naturae traduci recte intelligitur per ipsum actum naturae iam lapsae, scilicet per generationem concupiscentiae obnoxiam qua Adae posteri per ipsum dum concipiuntur propriam iniustitiam contrahunt, adeo ut quemadmodum originalis iustitia per generationem propagata quodammodo fuisset, similiter per vitiatam generationem peccatum propagetur eo ipso quod ex semine Adae natura culpabiliter spoliata traducitur.

CXXVI

Vulnera quae dicuntur naturae, utpote contraria naturali ordinationi ad virtutem, ignorantia scilicet, ad malum pronitas, carnis concupiscentia et infirmitas, intelligi debent in natura lapsa non quidem per adiectam formam inclinantem ad malum sed per remotionem prohibentis, scilicet originalis iustitiae.

CXXVII

Status naturae lapsae licet per se materialiter non differat, formaliter tamen a statu possibili purae naturae maxime differt ratione tum poenae tum potissimum culpae: hoc certe sensu iure dicitur imminutum bonum naturae seu naturae aptitudo ad gratiam, quatenus natura lapsa et spoliata ex non digna facta est indigna gratuitis donis quae non modo non debet habere sed ob peccati obstaculum debet non habere: hinc etiam possibilis purae naturae status iure dicitur ordo; at status lapsae naturae non ordo est sed inordinatio, et primitivae ideae atque unius illius ordinis quem Deus constituit, elevatae scilicet naturae, Deo invisa corruptio et perversio.

CXXVIII

Aeterna est damnatio quae peccato originali debetur, privatio scilicet visionis beatificae ; aliquam praeterea sensus poenam deberi nullo modo demonstratur : communis vero sententia de puerorum limbo cum fabula Pelagiana de vita aeterna a regno caelorum distincta male confunditur : denique quicumque sit finalis infantium status, licet a finali statu in possibili pura natura materialiter non differret, formaliter tamen iuxta ea quae superius dicta sunt maxime differt ratione tum poenae tum potissimum culpae.

CXXIX

Ex eodem Pauli testimonio Rom. V. ex quo lapsum humanae naturae primum deduximus, simul deducimus quam *copiosa* sit Christi redemptio, quemadmodum ex antithesi inter veterem novumque Adam manifestum est: ex antithesi pariter inter veterem novamque Hevam, quam vetustissimi etiam PP. expoliunt, immunitas B. V. ab originali labe declaratur.

DE GRATIA CHRISTI IN ORDINE REPARATAE NATVRAE

CXXX

Historice constat Pelagianos perversa notione elevationis ac lapsus humanae naturae absolutam necessitatem negasse gratiae supernaturalis interioris actualis, quae intellectum ac ipsam etiam voluntatem excitet atque adiuvet ad actus salutares.

CXXXI

Cum Augustino (quem potissimum ducem sequimur in catholica de gratia propugnanda doctrina) argumentis ex Scriptura et ex Traditione deductis atque a S. Doctore in controversia Pelagiana evolutis tuemur, ad omnes et singulos actus salutares necessariam esse absoluta necessitate interiorem Spiritus Sancti gratiam illustrationis et inspirationis.

CXXXII

Ipsis etiam iustis habituali gratia praeditis necessaria est iugiter ad pie agendum actualis gratia, quae praeparat voluntatem et praeparatam adiuvat et adiutam subsequitur.

CXXXIII

Necessaria est gratia quae non solum obiective moraliter et mediate per intellectum, sed etiam subiective physice et immediate voluntatem moveat; atque huc potissimum spectant plures Augustini formulae dein a Novatoribus ad gratiam necessitantem significandam detortae.

CXXXIV

In praesenti statu lapsae naturae necessaria est gratia voluntatis non modo elevans actum, sed simul directe liberum arbitrium viribus attenuatum inclinatumque roborans et sanans ad pie iusteque vivendum: atque huc iterum spectant plures Augustini formulae pariter a Novatoribus ad haeresim de gratia necessitante tuendam pertractae.

CXXXV

Historice constat Pelagianos virtutes gentilium ac maxime philosophorum, recentiorum Naturalistarum more, exaggerasse et Christianis poene aequasse virtutibus: simul etiam constat tum Novatores saec. XVI, tum Baium, Ianseuium et Quesnellum ex opposito de lapsa natura systemate in oppositos Pelagianis errores circa infidelium, peccatorumque opera incidisse.

CXXXVI

Inter extremos errores media incedentes via tuemur hominem lapsum, ad malum maxime pronum atque *inclinationis* aequilibrio ad bonum malumque carentem, non posse universam legem adimplere sine gratia Christi (etiamsi a supernaturalitate salutaris actus praesciudatur) : posse tamen solis etiam arbitrii viribus aliquid moraliter boni facere cum generali quidem licet sine speciali Dei auxilio.

CXXXVII

Multo magis viribus gratiae per se medicinalis roboratus infidelis ante gratiam fidei opera moraliter honesta facere potest, Deumque naturali aliquo amore diligere ; atque ideo non omnium infidelium opera sunt peccata nec philosophorum virtutes sunt vitia ; sed si quae forte sint morales virtutes eae sunt dona Dei per medicinalem gratiam, quae in praesenti ordine providentiae est gratia Christi.

CXXXVIII

Fidelis, licet peccator, potest gratiae auxilio opera facere non solum moraliter honesta sed etiam supernaturalia, quibus se ad iustificationem disponat, tantum abest ut omnia peccatorum opera totidem sint peccata.

CXXXIX

Falsum est Augustinum in refellendis Pelagianis exaggerationibus falsisque theoriis de virtutibus infidelium in oppositas Novatorum sententias de operibus sine gratia sine fide ac sine theologica charitate factis deflexisse, ideoque plures hac de re Baii et Quesnelli propositiones, quae verbo tenus aliquam habent similitudinem cum Augustini effatis, damnari non potuisse, quin simul doctrina a S. Doctore contra Pelagianos propugnata damnaretur.

CXL

Historice constat Semipelagianos distinctione facta inter *opera* et *fidem*, quum de necessitate gratiae ad opera catholice sentirent, ad salutare fidei initium cum Pelagianis praevenientis gratiae interioris necessitatem negasse: qui quidem Semipelagianus error circa initium fidei et salutis error fuit systematicus cum pluribus erroribus nexus circa universam gratiae oeconomiam ac nominatim circa perseverantiam.

CXLI

Sine praeveniente Spiritus Sancti illuminatione et inspiratione non potest homo habere salutare initium fidei, adeoque *fides* ipsa non secus ac *opera* salutaria, non est *praescita* a Deo sensu Pelagiano ut fides hominis, sed est *praedestinata* ut Dei donum.

CXLII

Iustus ipse non potest in fide atque accepta iustitia usque ad finem perseverare sine speciali Dei auxilio, quod in serie et collectione consistit internarum externarumque actualium gratiarum quae iugiter ad vitandum peccatum et ad pie agendum requiruntur.

CXLIII

Finalis perseverantia magnum est Dei donum, quod a speciali auxilio iustis omnibus communi distinguitur, quod nulli naturae humanaeque voluntatis merito rependitur, quodque huic ex Dei misericordia confertur, illi *iusto occultoque* iudicio negatur.

CXLIV

Historice constat Pelagianos docuisse gratiam secundum naturae merita rependi, et gratuitatem liberamque gratiae distributionem negasse, atque ad eam sententiam Semipelagianos vi systematis accessisse, ac *merita* etiam naturae conditionate futura finxisse quibus praevisis gratia rependeretur.

CXLV

Gratia est omnino gratuita adeo ut nulla opera ordinis naturalis gratiam mereri possint, sed meritis malis potius praecedentibus gratiae collatio in secretissimam et benevolam ac misericordem Dei voluntatem tota refundatur: ad hanc porro significandam gratiae gratuitatem spectant celebres quaedam Augustini formulae et similitudines dein ad gratiam necessitantem praesertim a Quesnello perperam applicatae.

CXLVI

Argumenta quibus Patres saec. V, et Augustinus praesertim, gratiae gratuitatem propugnarunt, non solum illam excludunt rationem meriti quam dein scholastici *de condigno* appellarunt, sed eam etiam quam dixerunt *de congruo*.

CXLVII

Gratiae gratuitati opponitur omne meritum, quod non sit ex gratia, tum ethicum et personale ex operibus, tum etiam physicum et naturale ex ipsa petitum insonti natura: cum eadem vero gratuitate conciliatur debitum quod sit ex gratia, ex gratuita nempe promissione, ex operibus per gratiam factis atque ex ordinis gratiae legibus.

CXLVIII

Eidem gratiae gratuitati *positiva* etiam opponitur hominis praeparatio ac dispositio, quae non sit ex gratia; cum eadem vero gratuitate conciliatur *negativa* dispositio, quatenus non ponitur obex qui gratiam utique impedire potest quam Deus ex benevola voluntate largitur.

CXLIX

Immerito itaque scholae effatum, *Facienti quod in se est Deus non denegat gratiam*, quasi oppositum gratiae gratuitati Semipelagianismi accusatur, licet iuxta scholasticorum mentem etiam de faciente quod in se est viribus naturae et auxiliis per se ordinis tantum naturalis intelligatur.

CL

Historice constat Novatores saec. XVI ac dein Iansenianos perversa notione ordinis elevatae ac lapsae naturae ac tota etiam perversa indole Pelagianae controversiae docuisse propriam hominis lapsi esse gratiam *necessitantem* sub qua *semper* et *necessario* agitur.

CLI

In statu naturae lapsae gratiae efficacia nullam infert homini necessitatem ita ut liberum arbitrium resistere et dissentire non possit si velit.

CLII

In statu naturae lapsae datur gratia cui liberum arbitrium resistit et dissentit, seu gratia datur *vere* et *mere* sufficiens, quae perfectam quidem completam et relativam potentiam bene agendi tribuit, caret tamen effectu, et in vacuum recipitur.

CLIII

Parallelismus biblicae phraseologiae de actione gratiae et libertatis in opere bono utriusque *συνεργειαν* demonstrat, ac dum necessitatem ostendit atque intimam gratiae efficaciam, simul plures difficultates praecidit quae ex testimoniis biblicis pro gratia necessitante adducuntur.

CLIV

Ad hanc gratiae et libertatis *συνεργειαν* penitus intelligendam prae oculis habendum est, voluntatem a gratia praeparatam et adiutam unum esse sub gratia et cum gratia agendi principium, licet ratione aliter atque aliter bonum opus ad gratiam ac ad libertatem referatur.

CLV

Mira prorsus est vis gratiae dum salva libertate fortiter et suaviter rebellem etiam voluntatem convertit et duram emollit, vel infirmam ita roborat ut qui nihil ex se potest, omnia possit in Eo qui eum confortat; quod quidem maxime in invicta Martyrum fortitudine, ut Augustinus et Chrysostomus eloquenter adnotant, et in hagiologia universa manifestum est; quo etiam sensu Deus mirabilis est in sanctis suis: ac quemadmodum generatim Dei gloria splendidior est in ordine gratiae quam in ordine naturae, ita speciatim opera ipsa gratiae, spectata etiam humana infirmitate, mirabiliora sunt in ordine lapsae quam in ordine stantis naturae.

CLVI

Falsum est iuxta Augustinum hoc esse inter adiutorium stantis lapsaeque naturae discrimen quod gratia lapsae naturae irresistibili efficacia et indeclinabili ac insuperabili virtute voluntatem determinet; ac nominatim falsum est hoc significare Augustinum celebri facto discrimine inter adiutorium *sine quo non* et adiutorium *quo*; et hanc esse *clavim*, ut Calvinus et Iansenius contendunt, ad intelligendam Augustini de gratia doctrinam.

CLVII

Falsa est et haeretica quarta Iansenii propositio: « Semipelagiani admittebant praevenientis gratiae interioris necessitatem ad singulos actus etiam ad initium fidei, et in hoc erant haeretici quod vellent eam gratiam talem esse cui posset humana voluntas resistere vel obtemperare ».

CLVIII

Historice constat in scholis catholicis circa gratiae efficaciam diversa agitata fuisse systemata, quae etiamnum salva fidei unitate et caritate sine ulla nota Semipelagianismi, Semicalvinismi ac Semiiansenismi defendi libere possunt.

CLIX

Iuxta systema quod nos tuemur gratia sufficiens et efficax intrinseca natura non differunt; sed gratiae inefficacia unice ab humana pendet voluntate, quae dum per vires eius *gratiae*, *vere* consentire et agere posset, potius per vires *arbitrii* dissentit et gratiae resistit, unde *ea fit* inef-

ficax seu *mere* sufficiens: efficacia vero *connexionis* cum bono opere pendet quidem a voluntate sed *per gratiam praeparata*, quatenus per vires *gratiae* voluntas consentit, dum posset per vires *arbitrii* dissentire. Quamobrem inefficacia quidem gratiae est *ab extrinseco* seu ab homine; ast efficacia non item, ac si voluntas viribus *suis* aliquid adderet gratiae, quum potius gratia vires det efficacissimas voluntati quibus ipse *actus* consensus elicitur: unde etiam qui bene operatur nihil habet quod non acceperit, nec sese discernit, nec potest in se gloriari, sed utique in Domino gloriari debet ac gratias agere Ei qui dat posse, velle, et agere.

CLX

Infallibilitas itaque *connexionis* gratiae efficacis cum bono opere non videtur adaequate repetenda ex efficacia *virtutis* et ex divina omnipotentia et ex gratiae natura, sed *formaliter* ex divina praescientia quid voluntas a tali gratia praeventa et adiuta actura sit, qua scientia praeeunte Deus misericorditer ita hominem vocat quemadmodum scit ei congruere ut vocantem non respuat.

CLXI

Quod si ulterius quaeratur *quare* hunc Deus ita efficaciter vocet, alium non item, respondemus id nullo explicari systemate, sed iustum esse et occultum iudicium, et cum Augustino (de spir. et litt. c. 33. n. 60.) hanc quaestionem concludimus « Consentire vocationi Dei, vel ab ea dissentire propriae voluntatis est . . . . Iam si ad illam profunditatem scrutandam quisquam nos coarctet, cur illi ita suadeatur ut persuadeatur, illi autem non ita, duo sola occurrunt interim quae respondere mihi placeat: *O altitudo divitiarum!* et *Numquid iniquitas apud Deum?* Cui responsio ista displicet quaerat doctiores, sed caveat ne inveniat praesumptores. »

CLXII

Practice difficultatum omnium solutio iure a S. Alphonso Ligorio in *oratione* potissimum collocatur, adeo ut axiomatis instar haberi possit: *Qui orat salvatur*: neque tamen *theoretice* probari potest gratiam ad orandum communem omnibus et gratias efficaces per orationem obtentas intrinseca natura differre; adeoque dum *practice*, ut nonnulli recentiores vocant *systema orationis* probamus, simul contendimus illud *theoretice* cum nostro systemate de gratiae efficacia optime componi posse et debere (1).

DE VERBO INCARNATO

CLXIII

Ex Scripturarum doctrina plane evidens est, Iesum Christum, quem ut Filium hominis in tempore natum et in terris conversatum esse nunc sumimus, non merum hominem esse, sed dignitatis atque naturae alicuius, quavis sive humana sive angelica longe praestantioris, eumdemque secundum hanc naturam sublimiorem temporariae suae nativitati, immo mundi huius creationi praeexstitisse.

CLXIV

Quamvis significatio nominum *Filius Dei* et *Deus*, quibus Iesus Christus in Scripturis appellatur, non ita sit determinata, ut numquam improprie et analogice usurpari possint, affirmamus tamen, I. in universis Scripturis praeter unum Iesum Christum nullam aliam personam *singula-*

(1) S. Alf. Lig. *Opera dogmatica contro gli eretici. Sess. VI. Trattato del modo come opera la grazia. — Del gran mezzo della preghiera p. II. c. IV.* — Knoll *Instit. theol. De Gratia c. III. a. II.*

rem et *definitam* ex propria sacrorum scriptorum sententia umquam appellari *Filium Dei*, nisi fortasse ratione typi, quem gerat ipsius Iesu Christi: affirmamus II. nomen *Dei* praeter unum Deum Patrem et Filium et Spiritum Sanctum nemini umquam in numero singulari ab Sacris Scripturis adtribui simpliciter et sine expressa restrictione.

CLXV

Eadem argumenta, quibus Deus in veteri Testamento sese revelavit et per suos prophetas demonstravit unum verum Deum, in libris novi Testamenti exhibentur, quibus Christus se et ipse et per suos Apostolos revelavit verum Deum; nominatim vero ipse est ex Scripturarum novi Testamenti doctrina I. huius universi mutabilis et temporarii aeternus et immutabilis creator in ordine naturali, II. donorum gratiae et vitae aeternae auctor in ordine supernaturali, III. suprema potestate magister, legislator, et iudex, is denique IV. cui supremum fidei, spei, et charitatis obsequium, atque divinus adorationis cultus in coelo et in terra debeatur. Hinc V. Christus in libris novi Testamenti diserte exhibetur esse idem ille Deus, qui in veteri Testamento ut supremum Dominum nomine creaturis incommunicabili יהוה se revelavit.

CLXVI

Singula doctrinae capita de Iesu Christo vero Deo Deique Filio, quibus velut lucis radiis Scripturae universae splendent, in unum quodammodo collecta verticem conspiciuntur Ioannis I. 1-18. Hoc enim loco is, qui in tempore caro factus est, docetur esse Deus, Deus aeternus, Deus creator universi, Deus auctor omnis gratiae, Deus cui supremus cultus debeatur; qui nihilo tamen minus a Deo Patre distinctus et a Deo Patre genitus sub duplici schemate Verbi et unigeniti Filii exhibetur.

CLXVII

Christum Iesum, quem verum Deum Deique Filium esse hucusque demonstravimus, esse etiam vere hominem tam manifesto constat, ut in dubium vocari non possit, quin et universa oeconomia christiana subvertatur, et principia probentur, quibus admissis non modo omnis theologica veritas sed universim historica et empirica certitudo pariter in discrimen vocetur.

CLXVIII

Iesum Christum verum Deum et verum hominem, unum esse subiectum, ut non alius sit et alius, sed unus atque idem Deus et homo, sacrae Scripturae luculentissime tradunt velut fundamentum et principium religionis christianae.

CLXIX

Hanc substantivam unitatem Christi Dei hominis in totius orbis catholici solemni et perpetua professione fuisse inde ab Apostolis usque ad damnatam duplicem capitalem haeresim Nestorii et Eutychetis, demonstrant *a*) symbola omnia tum per se inspecta, tum *b*) inspecto sensu, quo ea ubique terrarum quoad hoc doctrinae caput intellecta fuisse Patres vetustissimi testantur, tum *c*) habita ratione modi quo Patres subsequentes adversus haereticos ad eadem symbola appellabant: demonstrant rursum eandem fidem universalem *d*) ipsae difficultates a Iudaeis et Gentilibus dogmati catholico oppositae, Patrum responsionibus una collatis; et demonstrant *e*) Martyrum confessiones coram tyrannis editae.

CLXX

Patrum, qui a primo usque ad quartum saeculum floruerunt, explicationes distinctius rationem unitatis Christi nos docent, quando declarant, *a*) unitatem et distinctionem, quae est in Christo, collatam cum unitate et distinctione, quae est in SS. Trinitate, ordine quodammodo inverso se habere; *b*) ipsum Verbum esse factum hominem eo quod naturam humanam *in se transplasmavit*, *suam eam fecit*, *sibique propriam*; hinc *c*) unius et eiusdem esse attributa omnia tam divinae quam humanae naturae.

CLXXI

Ad formulas ipsas quod attinet, quibus Patres hanc unitatem in Scripturis et perpetua universalique traditione propositam complecti solebant, sicut fatemur, formulam qua dicitur unio facta in hypostasi vel secundum hypostasim, ante saeculum quintum solemni definitione vel communi usu Ecclesiastico consecratam non fuisse; ita affirmamus, formulas aequipollentes a Patribus vetustioribus frequentari atque hanc ipsam apud eosdem non penitus desiderari.

CLXXII

Veritas est igitur revelata, ex omnibus fidei documentis apertissima, Iesum Christum Deum hominem unam esse hypostasim sive personam in duabus naturis divina et humana « inconfuse, incommutabiliter, et indivise permanentibus ».

CLXXIII

Tum ex ipsa rei natura, tum ex historia dogmatum et Patrum disputationibus conficitur, philosophiam in constituendis ac declarandis notionibus, quae nominibus substantiae, naturae, hypostasis, personae designantur, plenam independentiam a Theologiae sanctionibus et autonomiam absolutam nisi temere sibi vindicare non posse.

CLXXIV

Si cum iis, quae de Deo Uno et Trino et de Verbo Incarnato ex revelatione constant, conferamus conceptum rationalem, quem ex consideratione creaturarum de hypostasi habemus, hypostasis intelligitur esse id quod est perfectum in ratione substantiae in seipso; ideoque hypostasis est *substantia singularis*, *integra*, *tota in se*, ut non sit alterius totius et perfecti in se nec communis pluribus inter se distinctis.

CLXXV

Ex praecedentibus inferendo colligimus, *a*) modum subsistendi (τροπος της ὑπαρξεως), quem Sancti Patres et vetustiores Scholastici naturam afficere eamque afficiendo hypostasim constituere docent, et quem Scholastici paulo recentiores subsistentiam (abstracte sumptam) appellant, esse ipsam, quam dicimus, totius in se et ultimi subiecti rationem; *b*) quod aiunt Patres, modo subsistendi circumscribi communem naturam, nihil aliud sibi velle, quam quod hypostasis non est natura communis pluribus sed substantia singularis et tota in se subsistens nec ultra progressa et communicata pluribus; *c*) hypostasim utpote ipsum totum, esse illud quod agit, quod habet, quod generatim est subiectum omnium attributionum (principium

quod), naturam vero utpote conceptam per modum formae, esse ipsam quae dicitur inesse et haberi, et qua hypostasis agit (principium quo).

CLXXVI

Declarata hypostasis generatim spectatae notio ad formalem rationem *personae* imprimis pertinet, differentia autem velut specifica huius ab illa in dignitate constat naturae; quare sine dubio errant, qui aetate nostra substantiam quamvis *dignitate naturae intellectualis* vel etiam *actuali conscientia sui* formaliter personam constitui definiunt.

CLXXVII

Proposita hypostasis et personae notio praeclare componitur cum vulgata Boethii definitione, qua persona dicitur *rationalis naturae individua substantia*; ad eamdem vero exigi debent definitiones aliae, quibus formalis ratio hypostasis fertur esse *substantiae ultimus terminus*, *susbtantiae ultimum complementum*, *substantiae incommunicabilitas* vel, ut Doctori subtili placuit, *negatio dependentiae actualis et aptitudinalis*; posteriores enim enuntiationes licet negantes esse videantur, rationem hypostaseos *positivam* non negant, sed eam declarant, et ad affirmationes perfectionis tandem revocantur.

CLXXVIII

Quod Patres scriptoresque Ecclesiastici non raro affirmant, hypostasim esse *substantiam cum accidentibus*, non quidem ita accipi potest, ac si accidentia formaliter hypostasim constituerent; neque tamen deest ratio, qua illa definitio vindicetur.

CLXXIX

Illud quo substantia quaevis *connaturaliter* in formali perfectione hypostaseos constituta intelligitur, non est res aliqua ab ipsa substantia distincta, sed est modus quo substantia se habet, non re *sed ratione* ab ea distinctus.

CLXXX

Caeterum licet pro certa aliqua naturae et hypostasis consideratione, quae apud S. Thomam ipsosque ss. Patres non est infrequens, hypostasim a natura in creatis non solum ratione sed etiam re differe affirmari possit, constans nihilominus est Angelici non secus ac ss. Patrum doctrina, causam cur humana Christi natura non sit per se hypostasis, non inde repetendam esse, quod illi rei alicuius perfectionisve defectu ratio *totius* et hypostaseos desit, sed inde solum, quod per substantialem unionem facta natura Verbi a ratione *totius imperfecti* et *hypostaseos humanae* exempta sit.

CLXXXI

Ex dictis consequitur quidem, nihil esse cur negetur sententia, quam B. Albertus Magnus, S. Thomas (1) aliique scholae Magistri concedunt ita propositam : *« si Christus deponeret humanitatem, id quod deponeret, erit substantia individua rationalis naturae adeoque persona;* at non solum non consequitur, humanam Christi naturam licet integram ac perfectam esse etiam per se hypostasim, sed potius manifesto demonstratur veritas doctrinae ss. Patrum, *fieri non posse ut hypostasis hypostasi secundum hypostasim uniatur,* et convincitur ab-

(1) Albert. in 3. dist. 5. a 12; S. Th. in 3. dist. 5. q. 3. a 3. ad. 3; dist. 6. q. I. a 2. ad 5; de Incarn. Verbi a 2. ad 10.

surdum recentius commentum, quo Christi hypostasis una dicitur esse composita ex duabus hypostatibus divina et humana, utraque in sua propria personalitate permanente.

CLXXXII

Rursum ex propositis infertur, verum esse quod affirmant Patres, dogma catholicum rite explicari ac defendi non posse, nisi ratum sit, « *aliud esse substantiam, aliud hypostasim, non tamquam rem aliam et aliam, sed quod aliud significet substantia aliud hypostasis* (1) »

CLXXXIII

Quamvis cum SS. Patribus mysterium fateamur « *ineffabile mente et ratione et intellectione humana praestantius* », quomodo persona divina manens quod erat, facta sit quod non erat, certissimis tamen ex principiis assequimur, mutationem omnem sistere in sola natura assumpta.

CLXXXIV

Doctrinae capitibus de personae divinae immutabilitate, de formali ratione hypostaseos, eiusque a natura distinctione simul collatis, confirmamus propriisque argumentis vindicamus, *a*) Verbum non secundum quod est divina natura et essentia, verum secundm formalem rationem hypostaseos ipsi propriam, unitum esse humanae naturae, ita ut cum SS. Patribus « *non Deus Verbum per divinam naturam, sed divina natura per Dei Verbi personam unita dicatur carni* (2); imo *b*) veram et substantialem unionem cum divina natura secundum eius formalem rationem tam

(1) Dialog. I. de Trin. inter opp. Theodoret. T. V. p. 922 ed Schulze; Theodorus Abucara opusc. 28. p. 509 ed Gretzer.

(2) Rusticus diacon. contra Acephalos.

repugnare, quam repugnat tota monophysitarum haeresis; ideo c) errasse turpissime veteres haereticos monophysitas et errare recentiores quosdam, cum comparatione unionis animae et corporis apud Patres frequentissima abutentes, alii unionem *hypostaticam* Verbi cum humana natura perverterunt, alii unionem animae cum corpore mere hypostaticam esse docent.

CLXXXV

Ex dictis etiam apparet, non modo factam non esse, sed nec fieri potuisse talem unionem hypostaticam, ut incarnata una persona sit consequens, incarnatam esse Trinitatem; incarnatio ergo spectata *terminative* propria est Filii, licet eadem *efficienter* opus sit Dei unius et trini.

CLXXXVI

Declarandae immutabilitati et unitati hypostaseos divinae, etiam dum est cum carne sua, ita ut natura humana non per se hypostasis sed accessionis instar in Verbo subsistens intelligatur, apprime idonea censeri debet formula a S. Cyrillo ceterisque deinceps Patribus frequentata, qua Christus dicitur « *una natura Verbi incarnata*; *una natura Filii sed incarnata*; *una natura Filii, utpote unius, verum inhumanati et incarnati*; *unus Filius et una eius natura, licet factus est in assumptione carnis intelligentem animam habentis* (1) »

(1) S. Cyrillus epp. ad successum I. et II; ad Acacium ; dialog. quod unus Christus et alibi.

CLXXXVII

Quamvis Verbi hypostasis in se sit simplicissima, hoc tamen non impedit, quominus « orthodoxi unam asseverent Christi hypostasim *compositam* » (1); ad modum enim hunc dicendi quod spectat, is auctoritate Conciliorum et Patrum confirmatur; quod autem pertinet ad rem ipsam, non significatur compositio ex partibus sese mutuo perficientibus, neque compositio ex hypostasibus, sed unitas hypostasis in duabus naturis *impermixte* et *indivulse* permanentibus.

CLXXXVIII

Ab unitate hypostasis ex duabus et in duabus naturis *indivise* et *impermixte* permanentibus pendet ea, quae dici solet *idiomatum communicatio.* Haec enim *a*) *ontologice* ad illud revocatur principium, quod unius personae, sive ea Deus nominetur ex natura divina sive homo ex natura humana, utraque natura et utriusque naturae attributa sunt propria, ambae tamen naturae inconfusae manent; unde *b*) *in ordine praedicationis* respondente ordini rerum communicatio idiomatum ea est, ut *supposita unitione* de Deo Verbo affirmanda sint omnia, quae affirmantur de hoc homine, et vicissim de hoc homine affirmanda sint quae affirmantur de Deo Verbo, propter hypostasis unitatem; non tamen natura una naturaeve proprietates praedicentur de natura altera, propter naturarum diversitatem.

CLXXXIX

Cum ergo doctrina de communicatione idiomatum ipsum, quod in mysterio incarnationis rei caput est, complectatur, legitima vel praepostera idiomatum mutua prae-

(1) Dialog. I. de Trin. et Theodor. Abuc. opusc. 2.

dicatio habenda et merito semper habita est a SS. Patribus ceu tessera tutissima, ex qua haereses atque errores vix non omnes ab orthodoxa doctrina de Verbo incarnato secernantur.

CXC

Christus etiam ut *hic homo* est, non adoptivus sed naturalis Dei Filius credi debet, quod non aliunde consequitur, quam ex aeterna generatione personae, cui humanitas hypostatice unita est. Quare non consentiendum putamus iis theologis, qui rationes alias, cuiusmodi sunt sanctificatio velut connaturalis et ius ad haereditatem paternam, excogitarunt, propter quas vera censeri debeat propositio: « Christus in quantum homo est Filius Dei naturalis. »

CXCI

Beata Virgo Maria proprie et veraciter est Dei genitrix (θεοτοκος). Hanc autem veritatem in Scriptura et Traditione evidenter consignatam Patrumque suffragiis splendidissime illustratam et vindicatam Ecclesia sibi merito gratulatur, cum totius christologiae catholicae compendium eadem professione contineatur. Unde Ecclesia adversus Nestorii impietatem hanc της θεοτοκου praedicationem iure erexit velut vexillum orthodoxae fidei, ut Virgo *Mater Dei* ostenderet nobis *Filium hominem Deum.*

CXCII

Ex fidei catholicae praescripto asserenda est Christi ea humana libertas, quae meriti necessaria est conditio, quamvis ad fidem catholicam non pertineat modus ipse, quo haec proposita veritas cum aliis quibusdam doctrinae

capitibus cohaereat apteque nectatur. Neque tamen dogma de libertate Christi cum ulla alia explorata doctrina pugnare demonstrari potest.

CXCIII

Facta distinctione inter rationem mediatoris *naturalis* et mediatoris *moralis* homo Christus Iesus *a*) unus mediator naturalis est Dei et hominum ratione utriusque naturae divinae et humanae coniunctae in una hypostasi. *b*) Ex eadem ratione ipse unus esse potuit et est mediator moralis merito et satisfactione *adaequata*.

CXCIV

Censeri debet Christus pro humano genere Deo satisfecisse secundum *rigorem iustitiae*, cui satisfactionis rationi non obstant sive repugnantia obligationis in Deo, sive unitas personae in Christo, sive debitum operum Christi ex aliis titulis, sive oblatio facta non pro se sed pro aliis.

DE SACRAMENTIS IN GENERE

DE SACRAMENTORVM NOVAE LEGIS PROPRIA RATIONE

CXCV

Licet usu etiam biblico et ecclesiastico nomen Sacramenti quandoque veritates significet divinas per se arcanas, fidelibus autem revelatas; significatione tamen receptissima Sacramentum dicitur generice quidem signum rei sacrae, specifice vero et proprie signum sensibile a Deo institutum ad sanctificationem hominum significandam et efficiendam.

CXCVI

Tametsi haec, quam indicavimus, propria Sacramenti ratio suo modo conveniat etiam sacris quibusdam ritibus veteris Legis, differunt tamen Sacramenta antiqui et novi Testamenti, tum quatenus signa tum potissimum quatenus causae sunt, eo discrimine quod ipsi indoli diversae utriusque oeconomiae respondet.

CXCVII

Negamus igitur sive circumcisionem, sive aliud quodvis visibile signum veteris Testamenti eo modo, quo Sacramenta novi Testamenti, valuisse ad gratiam sua efficacia conferendam; nec tamen ideo deest ratio conciliandi communem theologorum doctrinam, infantes tam in Lege naturae (ut vocant) quam in Lege Mosaica citra propriam cooperationem ad remissionem peccati originalis et ad gratiam iustificationis perduci potuisse.

DE SACRAMENTORVM N. L. EFFICACIA

CXCVIII

Ex Scripturarum doctrina et apostolicae traditionis suffragio virtus Sacramentis novae Legis propria est, ut per ea tamquam per causas instrumentales hominibus non ponentibus obicem gratia sanctificans conferatur, vi ipsius sacri ritus signique sensibilis iuxta Christi institutionem adhibiti.

CXCIX

Cum ecclesiastica formula, Sacramenta conferre gratiam *ex opere operato*, eam ipsam quam demonstravimus, Sacramentorum efficaciam exprimat, Protestantes qui illum

loquendi modum aversantur, partim verbum Dei ipsum oppugnant, partim manifestis calumniis verba detorquent ad sensus ab Ecclesiae catholicorumque theologorum doctrina alienissimos.

CC

Quamvis tum generatim actus supernaturales, quibus constituitur dispositio ad iustificationem tum nominatim fides referri possint ac debeant ad aliquod genus causae iustificationis, falsum tamen est, vel fidem solam per se esse dispositionem sufficientem vel in doctrina Scripturarum de fide iustificante negari efficaciam Sacramentorum ad conferendam gratiam *ex opere operato.*

CCI

Quaestio de modo, quo Sacramenta, quae usu constant, non solum sunt conditio *sine qua non*, sed vera causa gratiae illustrari inde posse videtur, quod eadem moraliter sunt actiones Christi Redemptoris, quas a se institutas ad passionis fructum applicandum singulis ipse per ministros sua auctoritate fungentes exsequitur. Unde Sacramentis inest supernaturale pretium et dignitas obiectiva, quae ex Christi meritis promanans constanti lege exigit initiatorum sanctificationem; et ideo Sacramenta sensu verissimo sunt *causae instrumentales* licet morales tantum collationis gratiae.

CCII

Praeter effectum omnibus Sacramentis communem, esse alterum tribus proprium, quae imprimunt characterem in anima h. e. signum quoddam spirituale et indelebile, doctrina est, cuius origo apostolica demonstratur tum ex nota universitatis et consensionis a pluribus saltem saeculis, antequam prima Novatorum negatio audiretur, plane constanti, tum ex continua serie testificationis ecclesiasti-

cae in oriente aeque ac in occidente usque ad aetatem apostolicam modo generalioribus modo distinctioribus lineamentis consignatae.

CCIII

Propriam characterum sacramentalium naturam quod spectat, character generatim dicendus est supernaturalis qualitas animae; quae ulterius iuxta SS. Patrum doctrinam a S. Thoma (4. dist. 4. q. 1. a. 1.—5; S. 3. q. 63) compendio relatam ita declaranda videtur, ut sit ontologica quaedam consecratio constituens fundamentum specialis relationis destinationisque membri ac civis ad Christum caput et regem, militis in agone pro fide ad Christum fidei auctorem et consummatorem, ministri ad Christum magnum sacerdotem; hinc character est ex sua natura spirituale sigillum potestatis alicuius et obligationis ad divinum cultum in Ecclesia Christi, atque ideo sacerdotii Christi quaedam participatio pro diverso tamen charactere diversa.

DE SACRAMENTORVM MINISTRO

CCIV

Ministri Sacramentorum sunt causae ministeriales collationis gratiae, quatenus legatione pro Christo fungentes vicaria potestate et actione Sacramenta conficiunt, quae ex divina institutione per merita Christi suam dignitatem et efficaciam habent. Quare potestas ministerialis pertinet ad charismata gratis data, ac proinde Sacramentorum valor a fide et sanctitate ministrorum non pendet.

CCV

A significatione theoretica, quae inesse potest verbo et signo independenter ab intentione, qua proferatur, et

materialiter spectato, plane distingui debet significatio practica et virtus sanctificans quam ex institutione habet ritus sacramentalis, quatenus auctoritate et nomine Christi administratur. Licet ergo concedatur eam qualemcumque efficientiam, quam Protestantes Sacramentis adscribunt, non ab intentione ministri sed unice ab usu pendere suscipientium; Sacramenta tamen, ut ea Christus instituit, sine ministri intentione saltem *faciendi quod facit Ecclesia*, confici non possunt.

CCVI

Sententia affirmans materiam et formam ipsa *externa* deliberata actione externisque adiunctis ita determinari ad *esse sacramentale*, ut nulla intentione contraria, quae in animo ministrantis lateat, valor Sacramenti impediri queat, multiplici ratione improbari potest, vel certe minus tuta est quam ut in ea conquiescendum esset, si quando de huiusmodi defectu intentionis *internae*, ut vocant, satis constaret.

DE SS. EVCHARISTIAE SACRAMENTO

DE REALI PRAESENTIA

CCVII

Sermone Christi Io. VI. 48 — 59 promissam esse ac praeparatam institutionem Eucharistiae, in qua Christi caro et Sanguis vere, realiter et substantialiter contineatur, manducetur et bibatur, ex verbis ipsis et contextu demonstratur.

CCVIII

Verba institutionis Eucharistiae Math. XXVI. 26. 28; Marc. XIV. 22. 24.; Luc. XXII. 19, 20; 1. Cor. XI. 24. 25.

intelligi non possunt sensu improprio de instituto signo tantum et figura corporis ac sanguinis Christi, sed intelligenda necessario sunt sensu proprio et immediato affirmante ipsum corpus et sanguinem Christi sub symbolis visibilibus constitui. Tum enim *a) generatim* leges humani sermonis, tum *b) speciatim* adiuncta omnia personarum et rerum sensum posteriorem, qui enuntians rem maximam verbis clarissimis sponte sese offert, solum Christo dignum et ideo verum, sensum autem illum priorem, qui esset inextricabilis et rem facilem involvens verbis difficillimis, Salvatoris bonitate et sapientia indignum atque ideo falsum demonstrant.

CCIX

Inspectio et mutua collatio appositorum, quibus *corpus* apud Lucam et Paulum, *sanguis* vel *calix sanguinis* apud omnes tres Evangelistas secundum propriam quamdam rationem strictius determinatur, manifesto demonstrat, non signum tantummodo corporis et sanguinis sui sed ipsum suum proprium corpus propriumque sanguinem a divino Redemptore exhiberi.

CCX

Quaestio quid in verbis Eucharisticis significet pronomen *hoc*, pleniorem habet solutionem, si cum Card. Perronio distinguatur pronominis *significatio* formalis et *demonstratio* termini qui subest. Qua distinctione supposita intelligitur, pronomine *hoc* neque panem neque corpus Christi *significari*, sed praesentiam rei in confuso sub visibilibus speciebus quae exhibentur ; quod autem subest *demonstrationi*, initio propositionis esse panem in statu transeunte, et ea completa esse corpus Christi in statu permanente.

CCXI

Claritati verborum Christi semper et ubique inde ab apostolicis temporibus fides respondit in veram ac realem praesentiam corporis et sanguinis Domini. Cuius quidem universalis fidei demonstratio omnino luculenta est in monumentis christianae antiquitatis aetate, loco, indole diversis, professione conspirantibus, in quibus Ecclesiarum Doctores et Ecclesiae integrae fidem confirmant, dum *a) affirmando* realem praesentiam describunt; dum *b) negando* excludunt quae fidei realis praesentiae officere possent, dum *c) comparando* visibile cum invisibili in Sacramento modum ipsum, quo corpus Christi fit praesens, credendum proponunt.

CCXII

Ipse universalis consensus et publica quotidiana fidelium professio mysterii nullo adhuc instante adversario, una cum arcani disciplina coram non initiatis diligenter custodita effecit, ut Patres non raro citra periculum erroris pro fidelibns, fundamentali dogmate supposito, ad alia doctrinae capita cum illo connexa se convertere, hisque modum loquendi de Eucharistia adtemperare potuerint. Huiusmodi ergo Patrum locutiones non velut dogmatis negationes, sed velut deductiones ex dogmate supposito intelligi debent.

DE TRANSSUBSTANTIATIONE

CCXIII

Ad conceptum conversionis generatim requiri videtur et sufficere, ut *a*) duplex sit terminus unus *a quo* alter *ad quem*, ille desinens hic succedens secundum aliquam ratio-

nem entis pro diversitate conversionis diversam, ut *b*) inter desitionem unius et successionem alterius mutuus sit nexus et ordo, quo successio exigat prioris desitionem et desitio ordinetur ad successionem alterius; *c*) praeterea conversio, transsubstantiatione quoque non excepta, saltem *magis proprie* dicetur, si in utroque termino perseveret reale aliquod *tertium commune*, quod cum termino *formali* constituat terminum *totalem*; inde enim fit, ut vere dici possint « ea quae sunt, in id mutari, quod non erant » (Ambros. myst. c. 9); tandem *d*) licet simpliciter productio termini formalis *ad quem* non aeque postuletur sicut desitio termini *a quo*, videtur tamen ad conversionem *maxime propriam*, respectu etiam habito ad conversionem eucharisticam secundum Patrum explicationem, postulari, ut positio termini *ad quem* productioni magis quam adductioni sit analoga, atque adeo productioni aequipollens actio, quam *replicationem* dicere possumus (Lessius de div. perfect XII, 16.)

CCXIV

Praemissa conversionis notione, quam saltem in confuso omnes concipiunt, affirmandum est, in divina revelatione contineri modum ipsum, quo in Eucharistia praesens fit corpus et sanguis Domini per conversionem totius substantiae panis et vini in pretiosum corpus et sanguinem; tum enim ex universitate consensus, quando primum orta est innovatio, tum ex antiquitate consensus eiusdem in Patrum scriptis et in liturgiis omnium Ecclesiarum manifesti, nominatim adversus recentem doctorem Anglicanum demonstratur, hoc dogma una cum altero realis praesentiae ab Apostolis traditum esse.

CCXV

Non desunt rationes, ob quas Patres vetusti adversus Gnosticos disputantes Irenaeus, Origenes, Tertullianus, Patres deinde aliqui Africani post Augustinum Manichaeorum debellatorem, et potissimum ii qui ex mysterio Eucharistiae communi consensione admisso Monophysitas impugnabant, Theodoretus, Ephrem Antiochenus, Gelasius, auctor epistolae ad Caesarium, distinctionem inter id quod est visibile et quod est invisibile in Sacramento expressius urgerent. Eos autem non de substantia panis et vini sed de sola permanente realitate specierum intelligi oportere, quando partem visibilem Sacramenti, *rem terrenam*, *materiale quid*, *naturam panis et vini haud desinentem*, *essentiam sensibilem*, *rem sensibilem* appellant, ex auctorum scopo, ex contextibus et ex nominum significatione non usque adeo insolenti manifesto demonstratur.

CCXVI

Ipsis verbis institutionis non solum realis praesentiae sed etiam transsubstantiationis dogma contineri affirmandum est; ita enim persuasum semper in Ecclesia Dei fuisse, Ecclesia ipsa non docet (Trid. sess. 13. c. 4.). Unde Ecclesiastica praedicatio et traditio circa hoc doctrinae caput prae verbis institutionis, ut in Scripturis consignata leguntur, authentici commentarii instar haberi debet.

DE INCRVENTO SACRIFICIO EVCHARISTIAE

CCXVII

Plenitudo meriti et satisfactionis consummata in sacrificio crucis nullatenus excludit sacrificium perenne, quo

meriti eiusdem et satisfactionis ad singulos fiat applicatio; immo si quod huiusmodi institutum est, sacrificii crucis quo semel oblato Christus « consummavit in sempiternum sanctificatos », virtus inexhausta semper nova in effectu semper antiqua in causa eo illustrius demonstratur.

CCXVIII

Consensio totius nominis christiani theoretice et practice inde ab aevo apostolico sese manifestans, ex liturgiis orientalibus et occidentalibus Patrumque scriptis comprobata, certos nos reddit, instituisse Salvatorem, qui ad merendam redemptionem sacrificio cruento semel est oblatus, ut ipse idem *sacrificio incruento, vero tamen* et *proprio* ad applicandum redemptionis meritum perpetuo offerretur in Eucharistiae celebratione.

CCXIX

Christum sacerdotem secundum ordinem Melchisedech in ultima coena corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini vere et proprie obtulisse in sacrificium et in Ecclesia perpetuo offerendum instituisse, demonstratur ipsius Salvatoris verbis, ex quibus collato textu graeco cum latino vulgato Lc. XXII. 20; Mt. XXVI. 28; Mr. XIV. 24; tum Lc. XXII. 19.; I. Cor. XI. 24. constat, actionem qua Christus corpus suum pro nobis dandum in cruce et sanguinem suum pro multis in cruce effundendum realiter et substantialiter sistebat sub speciebus panis et vini, fuisse actionem sacrificam, qua constituebatur Christus ipse sub sacramentalibus speciebus in formali ratione et statu victimae; adeoque constat etiam, celebrationem Eucharistiae, quam eandem perpetuo « in sui memoriam facere » praecepit, verum esse sacrificium corporis et sanguinis Christi.

CCXX

Iisdem documentis christianae fidei, ex quibus veritas sacrificii eucharistici declaratur, pariter demonstratur, illud non modo adorationis et laudis sed etiam sacrificium esse impetrationis et propitiationis pro vivis et defunctis.

CCXXI

Propitiatio in sacrificio Eucharistiae *a*) ratione principii non est per novum Christi meritum novamque satisfactionem, sed per meriti in cruce consummati applicationem ; *b*) ratione effectus non est ad immediatam peccatorum expiationem ; sed *c*) hoc sacrificio « placatus Dominus gratiam et donum poenitentiae concedens crimina et peccata etiam ingentia dimittit » ; tandem *d*) pertinet propitiatio ad immediatam poenae pro culpis expiatis adhuc luendae remissionem.

CCXXII

Eo ipso quod proponitur credendum, Eucharistiae celebrationem esse verum et proprium sacrificium, credendum pariter est, elementa omnia, quae essentiam constituunt sacrificii generatim spectati, in hoc speciali sacrificio reperiri ; non tamen ideo aeque ad fidem explicatam pertinet, vel quae sint singulae essentiales notae sacrificii in genere vel in quo huius eucharisticae sacrificationis essentia unice reponenda sit. Confundunt ergo obiectum catholicae fidei propositum cum obiecto theologicae deductionis et analysis, qui catholicorum Doctorum dissensione in explicanda propria *forma* et *essentia* sacrificii eucharistici abutuntur ad impugnandam consensionem in profitenda *veritate* sacrificii.

CCXXIII

Ad intelligendam intrinsecam, quam diximus, eucharisticae sacrificationis formam, prae oculis habendum imprimis est, incruentam hanc oblationem et in se esse verum ac proprium sacrificium et simul esse relativum ad sacrificium cruentum in cruce peractum; ita enim Christus illud instituit, ut costituendo vi verborum corpus sub speciebus panis et sanguinem sub speciebus vini fiat realis et expressa repraesentatio effusionis sanguinis semel in cruce factae atque adeo effusio mystica, licet realis effusio non consequatur.

CCXXIV

Quamvis ex hac mystica effusione praeclare intelligatur forma sacrificii *relativi*, si est verum sacrificium, non tamen ex ea per se spectata satis intelligitur, *quomodo* Eucharistae celebratio in se ipsa sit verum et proprium sacrificium. Putamus ergo cum Cardinali De Lugo plurimisque deinceps theologis, intrinsecam sacrificationis formam in eo esse, quod Christus magnus Sacerdos per ministerium sacerdotum eius nomine offerentium, corpus et sanguinem suum sub speciebus panis et vini constituit secundum quamdam sanctissimae suae humanitatis a functionibus et rationibus existendi connaturalibus ad statum cibi et potus exinanitionem. Haec enim sententia ex comparatione capitum quorumdam doctrinae, quae de mysterio Eucharistiae omnino rata sunt, cum communi sacrificii conceptu; ex SS. Patrum nominatim Dionysii Alexandrini, Gregorii Nysseni, Cyrili Alexandrini doctrina, atque ex formulis liturgicis non paucis quoad rem ispam facile colligitur, et quoad modum etiam loquendi a christiana antiquitate non est aliena.

DE POENITENTIA

CCXXV

Poenitentiae virtutem eiusque fructum Christus Dominus ritui a se instituto alligavit, quo Christianorum peccata clavibus Ecclesiae rite subiecta solvuntur, et lapsis post baptismum beneficium mortis Christi applicatur, atque hoc sensu Poenitentia est verum propriumque Novae Legis Sacramentum remissionis gratiam producens ex *opere operato*.

CCXXVI

Poenitentiae Sacramentum Christianis peccatoribus necessarium est necessitate praecepti et medii ex ipsa Christi institutione, adeo ut quemadmodum nondum regeneratis ipse baptismus, ita poenitentiae Sacramentum, tamquam secunda post naufragium tabula et laboriosus quidam baptismus, lapsis Christianis sit ad salutem necessarium.

CCXXVII

Ex verbis Io. XX. 23 et ex sensu Ecclesiae traditionali ostenditur, confessionem sacramentalem omnium et singulorum peccatorum mortalium quae post baptismum commissa sunt divinae institutionis esse et ad salutem necessariam.

CCXXVIII

Generatim poenitentiae Sacramentum hoc habet proprium quod institutum est ad modum iudicii, in quo tum divina Iustitia se prodit, tum maxime Misericordia: hoc vero sacramentale iudicium poenitentis actibus, ut quasi materia, et iuridica absolutione constat ut forma, quae quidem dici solent partes *essentiae* (3. *p. q. XC.*): materia vero in *integrales* partes subdistinguitur, quae tres iure recensentur, contritio, confessio et satisfactio.

CCXXIX

Quod potestas remittendi peccata, quae propria est Dei et Christi Domini, ministerialiter atque instrumentaliter sit etiam propria Ecclesiae in poenitentiae Sacramento, dogma est Io. xx. 23 et Matth. xvi. 19 et xviii. 18 manifeste contentum, adeo ut multiplices Protestantium interpretationes, quae id negant, manifesta sint Scripturarum perversio : haec vero sacramentalis Ecclesiae potestas remittendi peccata, hermeneutice ex Io. xx. et Matth. xvi et xviii. intrinsecis argumentis deducta, dogmatice ex antiquissima perenni universali atque authentica Ecclesiae interpretatione stabilitur.

CCXXX

Sacramentalis absolutio est iudicialis actus remissionis efficax; adeoque formae absolutionis non est is proprius sensus: Ego te divinitus absolutum ostendo; quod quidem tum ex dictis de natura huius potestatis deducitur, tum propriis argumentis confirmatur, duce praesertim S. Thoma (*Opusc. De forma absolutionis*).

A. M. D. G.

IMPRIMATVR
Fr. Hieronymus Gigli O. P. S. P. A.
Magister.

IMPRIMATVR
Petrus Castellacci-Villanova Archiep. Petr.
Vicesgerens.

494

ROMÆ

TYPIS BERNARDI MORINI

1867.